

RUTES

AMAGADES DE MALLORCA

PENINSULA DE FORMENTOR

I. Port de Pollença - Cases de Cala Murta

42

ITINERARIO

SITUACIÓN

PORT DE POLLENÇA

FONT DE LA GAVINA
ELS MOLINS D'EN PAU CARRO

PEDRA ALTA

EL COLOMER

CASES VELLES DE FORMENTO

MORRO DE BÓQUER

PUNTA DE LA SALADA

LA SANT VICENÇ
SERRA DE CAVALL BERNAT

CALA BÓQUER

EL NINOT

MIRADOR

PUNTA NAO

EL LLAMP
EL VOLTOR

Deposits

Pau de Ca

Ca't Garriguer

EL MORRAL

ALBERCUTX

BÓQUER

Ca'n Singala

TALAIÀ D'ALBERCUTX

CALA PI DE LA POSADA
(CALA GENTIL)

PUIG DE LA PINOA

EL MUNT DE BLAT

LA FORTALESA

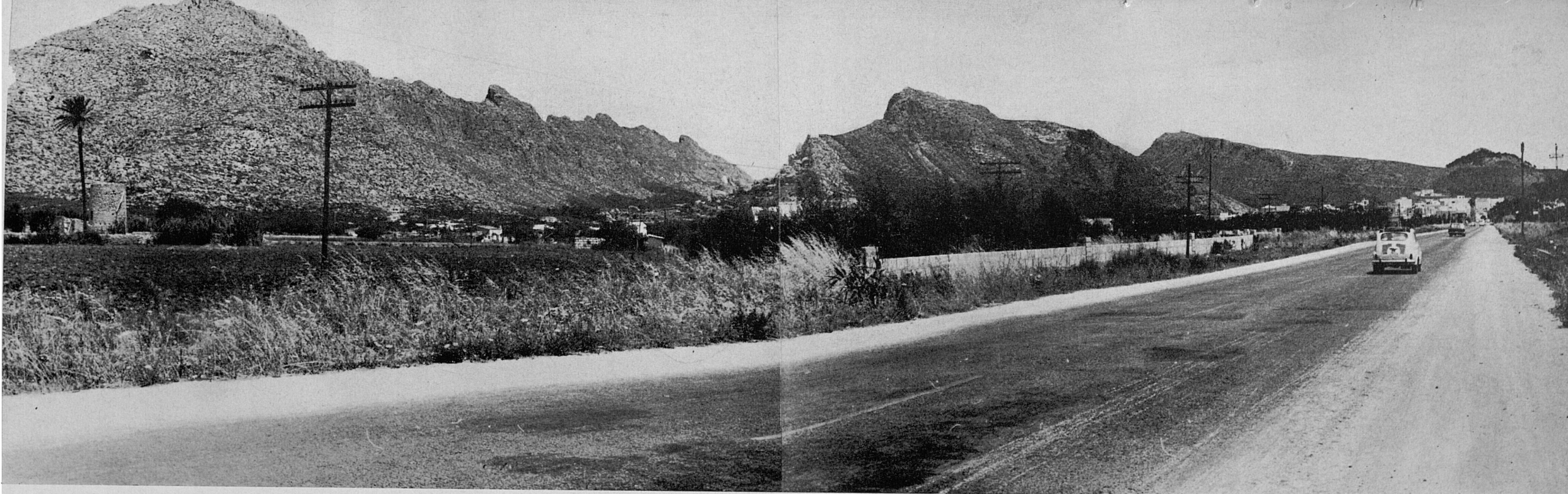
PUNTA DE L AVANÇADA

SIGNOS CONVENCIONALES.

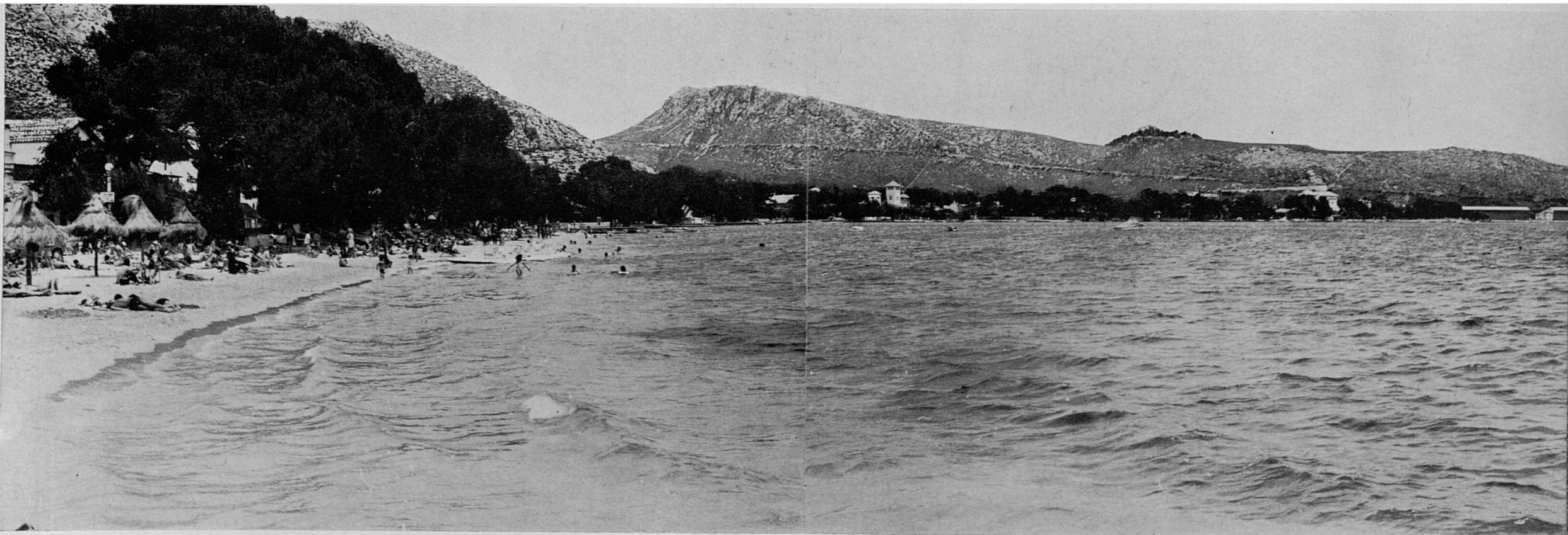
- Carretera.
- Camino de carro.
- - - Sendero.
- • • Sendero incierto.
- Fuente.

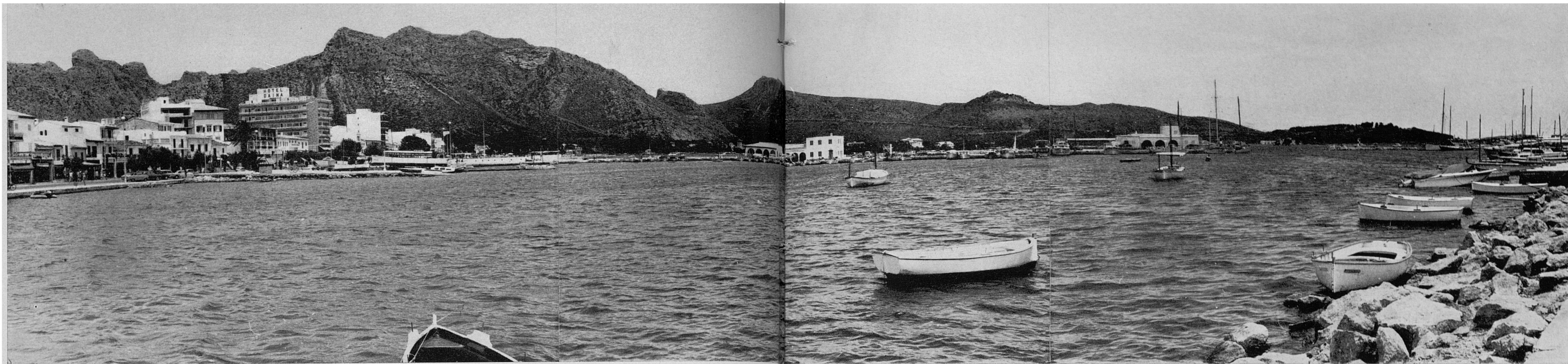
ESCALA

1 Km. aproximado.

1—2 Deixada enrera Pollença, estam arribant per la carretera a la zona del port, on s'iniciarà la nostra marxa. En la 1.^a fotografia, a l'esquerre, la Serra del Cavall Bernat (360 m.) continuant la de La Punta, i, al fons, enfront i lluny, el Puig de la Talaia d'Albercutx. En la 2.^a foto una vista de la platja del port, davant el caseriu.

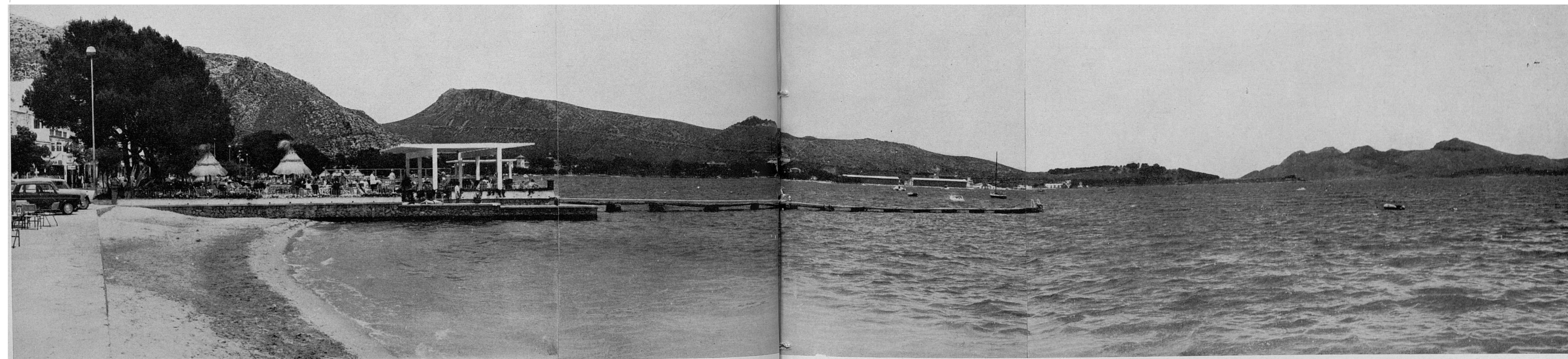
3-4. Dues panoràmiques del port de Pollença, des de l'escollera que'l separa del reste de la badia, i des d'un dels trossos de platja davant les cases i instal·lacions estiuenques. En totes dues, enfront, es veu el Puig de la Talaia d'Albercutx, esgaiat per la carretera de Formentor en la pujada vers el Coll de la Creueta. En la part de més a munt, a l'extrema esquerra, es pot veure un punt sobressortint que correspon a la torre de la talaia. Des d'aquella major elevació es veu baixar el perfil de la carena suaument cap a la dreta, continuant-se per el pujol anomenat El Munt de Blat per la seva forma característica, rematat per la Punta de l'Avançada.

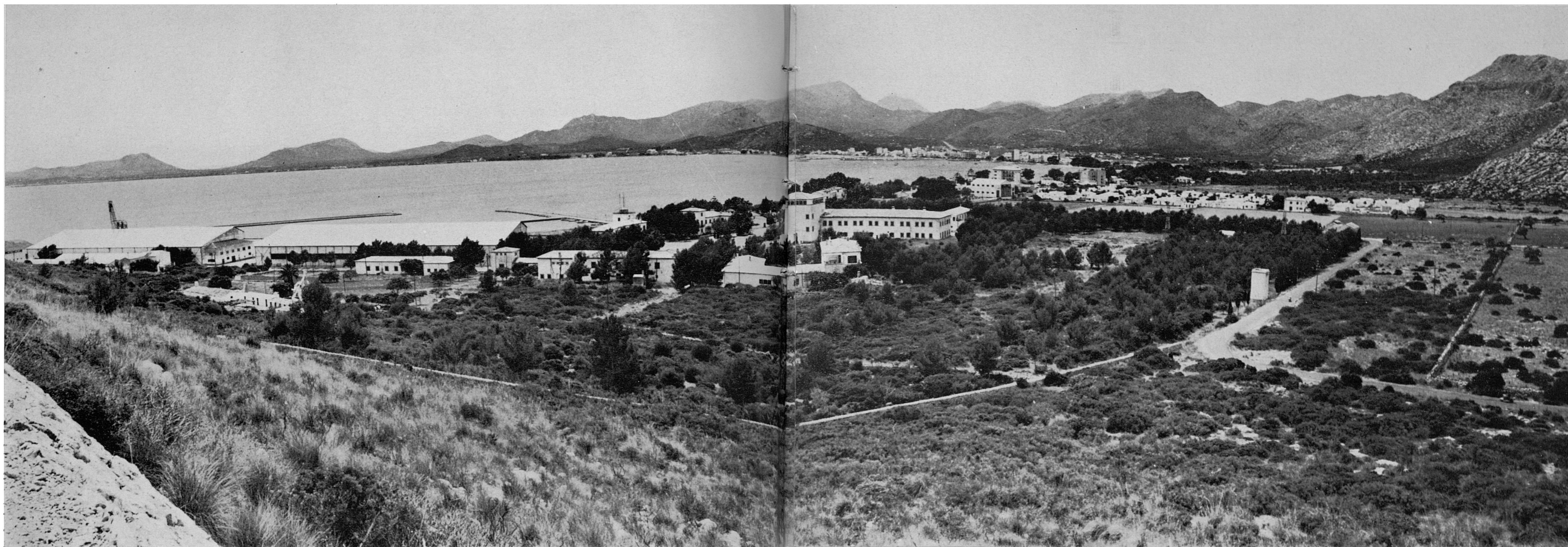
Es veu també en aquesta foto, a l'extrema esquerra, part de la Serra del Cavall Bernat i, un poc més a la dreta, les pelades altures

rocoses de la Serra d'Albercutx (353 m.), amb la seva punta davantera dita El Morral.

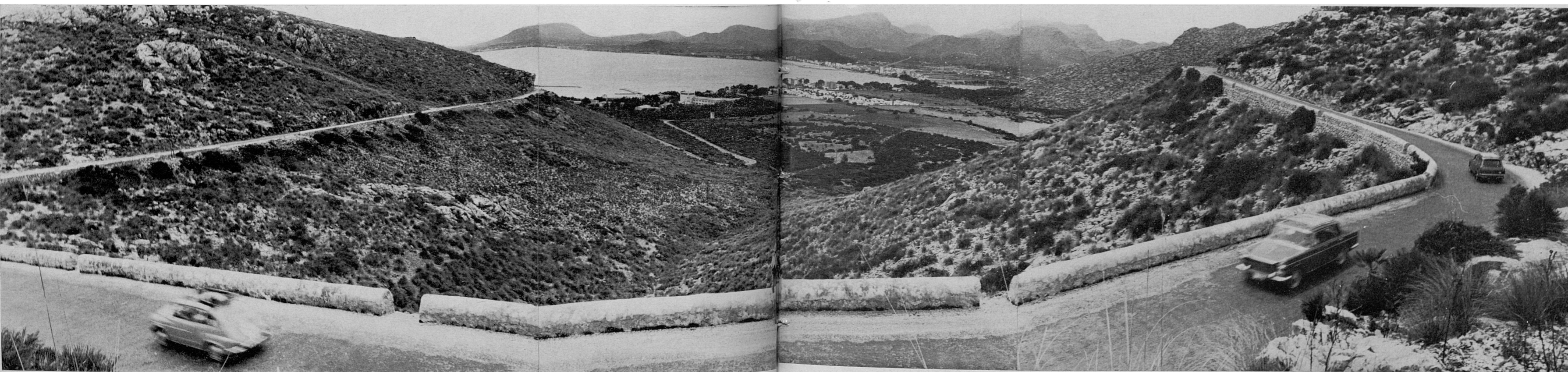
En la 2a. foto, a l'extrema dreta, es veu la part montuosa final de la península d'Alcúdia, que forma amb la de Formentor la badia de Pollença. Allà es veuen retallar-se, perfectament identificables (vegi's Ruta 40) quatre cims que corresponen a la Penya Roja o de Migdia (345 m.), Puig d'En Romaní, el de la Talaia Vella i de la Talaia de la Victòria, el més alt, (444 m.)

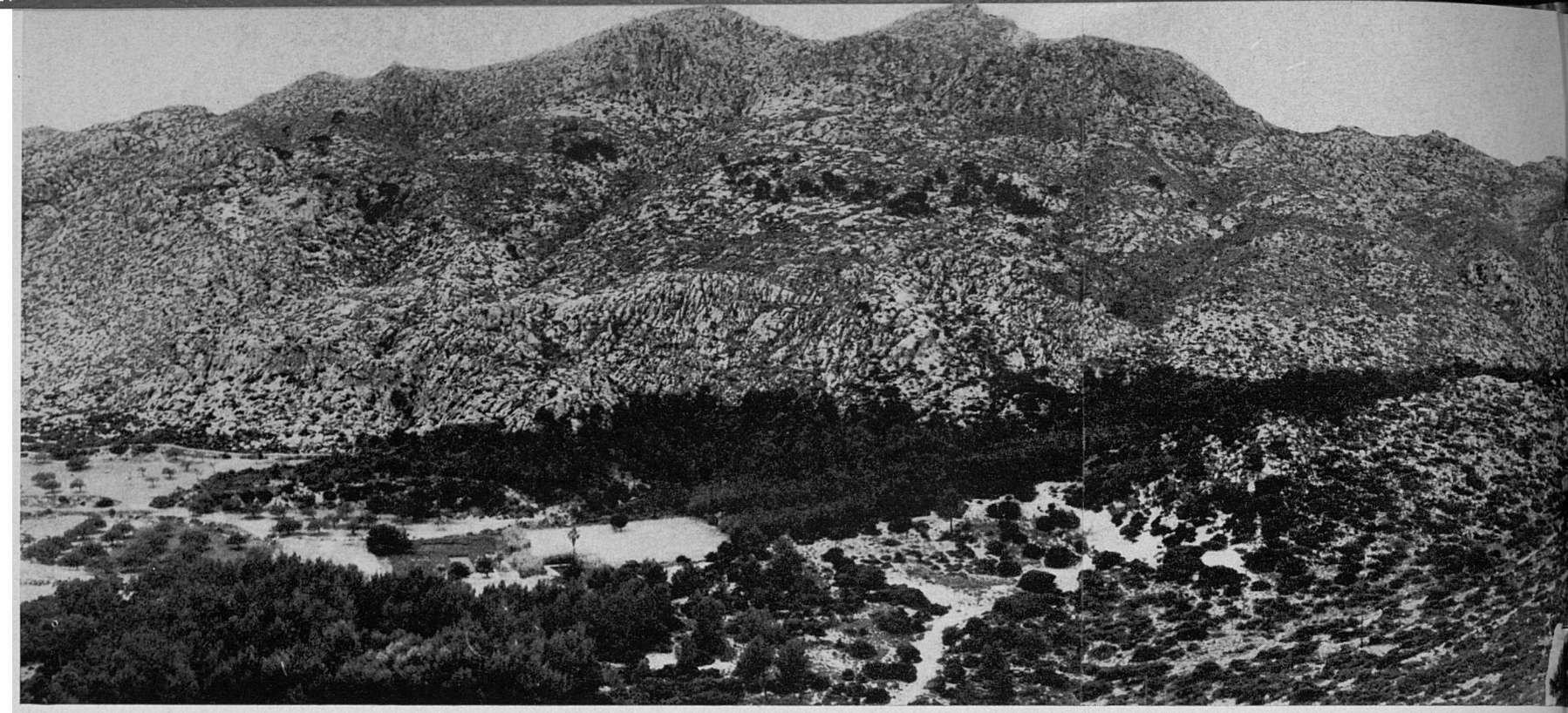
Vista des d'aquí la badia de Pollença sembla un llac tancat per la unió aparent de la Punta de l'Avançada amb la península d'Alcúdia. I tanmateix, entre aquesta punta i la costa d'enfront hi ha un ample bras de mar.

5-6. Pujant ja per la carretera en direcció al Coll de la Creueta, prenim aquestes dues retrospectives que mostren el fons de la badia de Pollença i la zona del port. A baix, part de les terres de la vella possessió Albercutx, que dóna nom a la Talaia per trobar-se aquesta dins les seves fites.

7-8. La carretera de Formentor puja aquí pel coster del Puig de la Talaia d'Albercutx fins atènyer (foto 2a.) el Coll de la Creueta. En la foto major es veu en part la vall de la possessió en la zona de bosc. Enfront, la Serra d'Albercutx, amb vistes impressionants damunt la Vall de Bóquer, que es troba en la vertent oposada entre aquesta i la Serra del Cavall Bernat. Tot al llarg de la Serra d'Albercutx per aquella vertent són esfereïdors tallats verticals sense cap indret de possible baixada.

En la foto major es veu ja el Coll de la Creueta, des del qual es veu pujar un camí cap a la dreta. Es la carretera militar que arriba fins a les instal·lacions de vigilància de la Talaia d'Albercutx, en servei durant la guerra civil (1936-39), carretera per on atenyem nosaltres aquella altura.

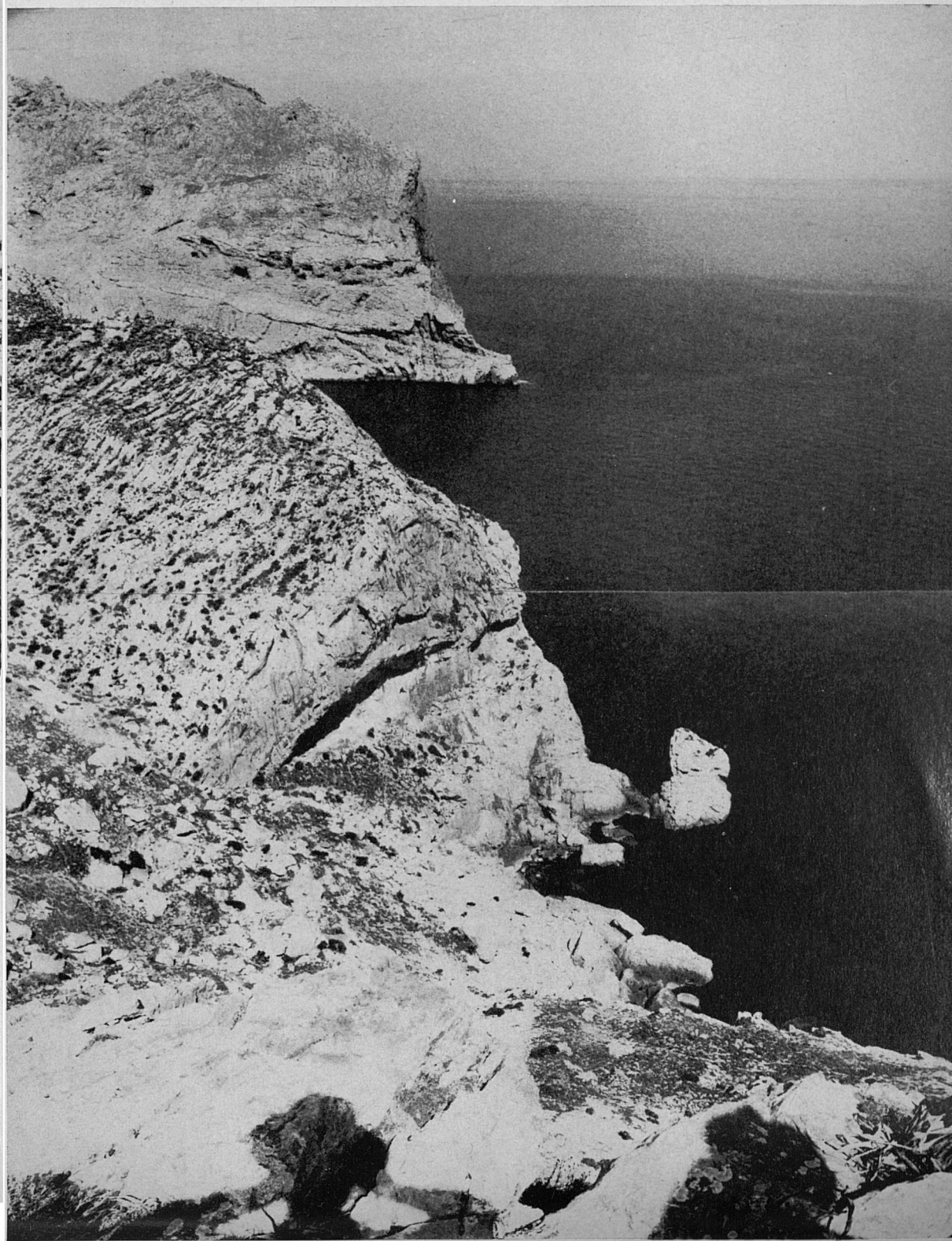

9-10. (Pàgina següent). Ja dalt el Coll de la Creueta i des de vora la plataforma del monument prenim aquestes vistes, que mostren l'altura del penya-segat damunt el qual es troba el mirador. En la primera, per entre la bretxa del precipici, es veu un penyal conegut pel Ninot. La part que se'n veu és la corresponent al cap. La resta del "cos" queda amagada i és sols visible des de baix. Es tracta d'una enorme roca de gran altura, a penes després del penya-segat, que té un aspecte antropomòrfic, d'on li ve el nom. Del espadat surt només el cap, que és la part visible des d'aquí.

En la segona foto compareix, més llunyà, el Morro de Bóquer (extrem de la Serra del Cavall Bernat) amb la Punta de la Salada (Punta Troneta), anomenada així perquè, al rompre-hi les ones en dia de gran temporal, produïa núvols d'aigua marina pulveritzada. el salobre dels quals cremava les collites de Bóquer i de Cala Sant Vicenç, i fins i tot arribava de vegades a terres de l'interior. Per això hagué de ser volada amb dinamita no fa molts d'anys.

El promontori de més ençà és l'extrem de la Serra d'Albercutx. Entre les dues puntes es veu iniciar-se l'entrada de Cala Bóquer.

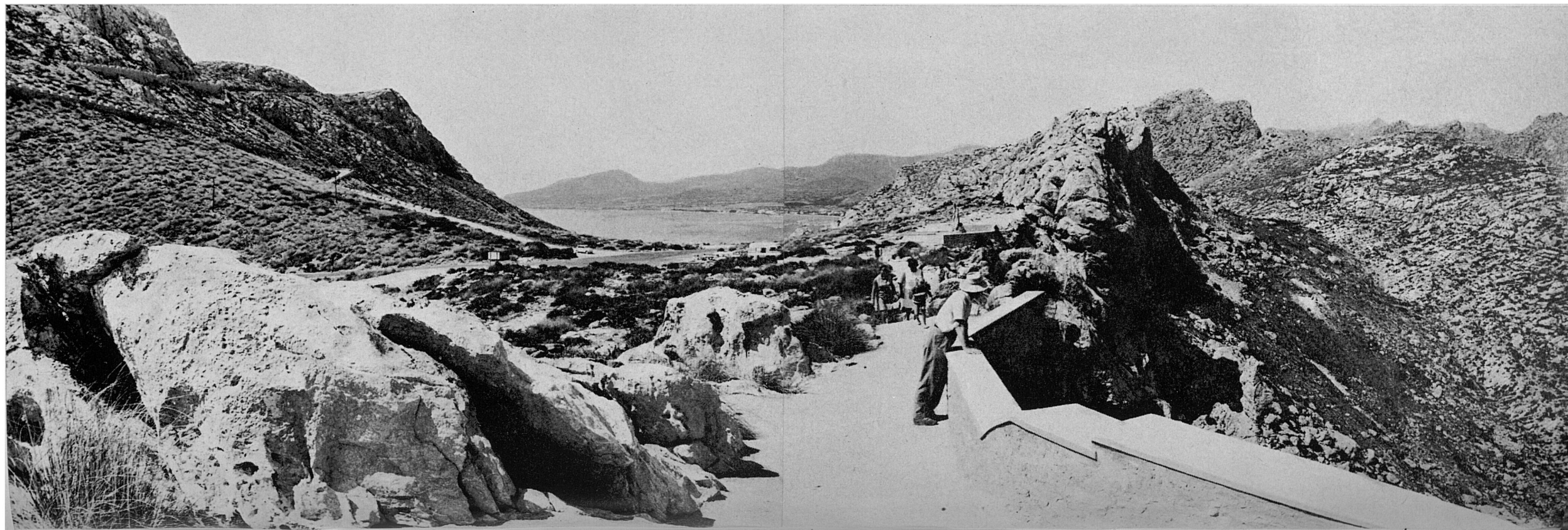
11-12 En la primera rotonda del mirador del Coll de la Creueta es va erigir l'any 1958 aquest monument, commemoratiu de la construcció de la carretera a la platja de Formentor per l'enginyer Antoni Parietti.

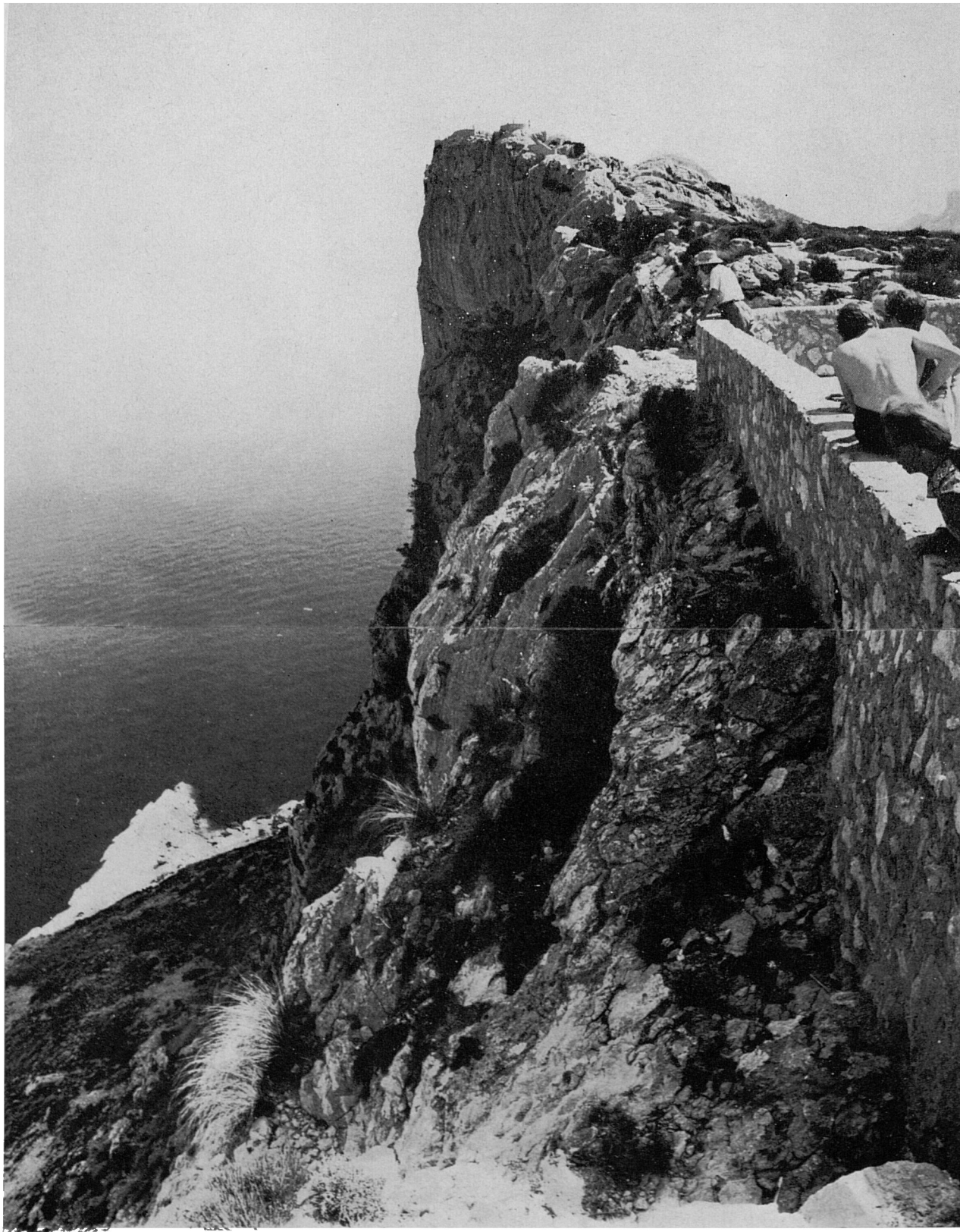
Un corriol escalonat, que es veu sortir d'aquesta primera rotonda, du, pel caire d'un espectacular espadat, fins al Mirador de la Punta, a la vista del Colomer i la cala de Punta Nau.

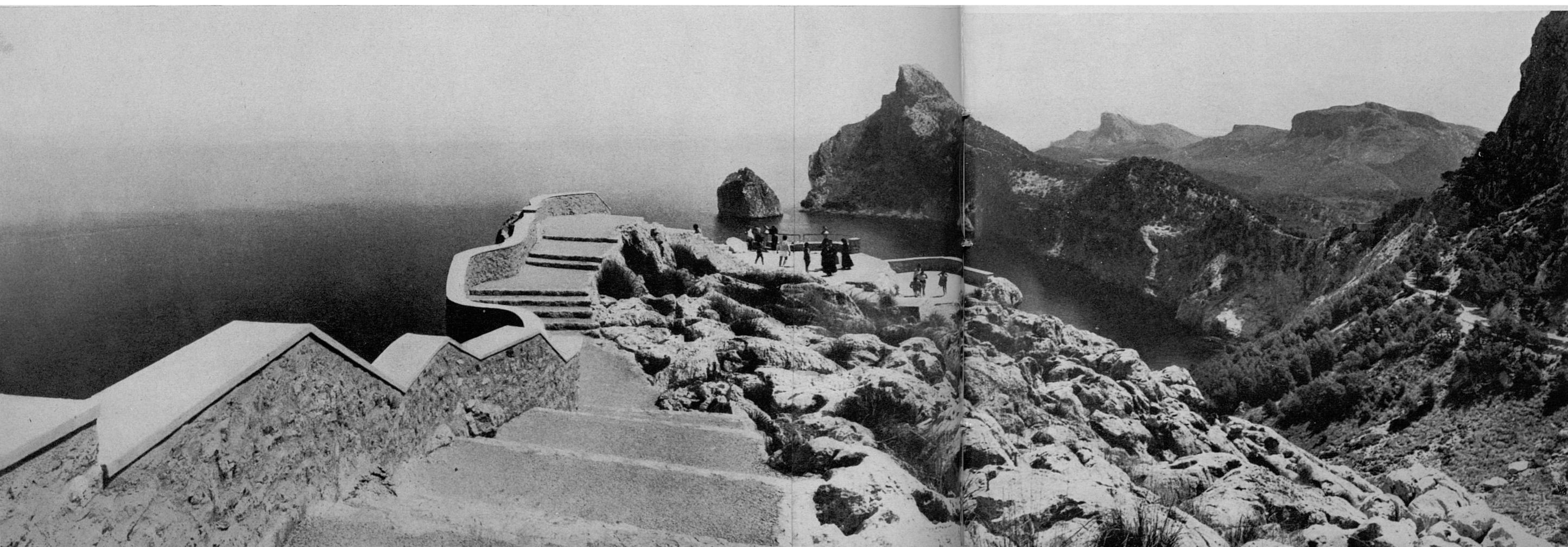
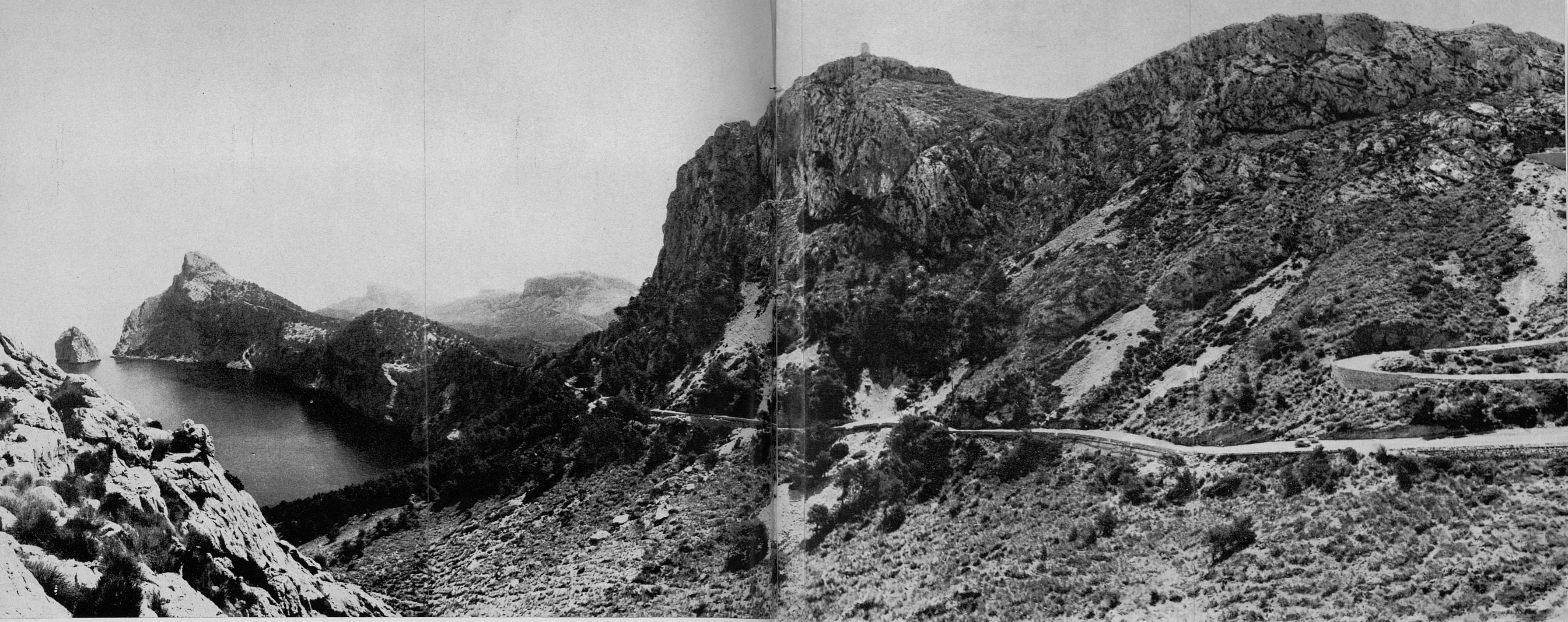

13-16 Preses pel camínoi oferim aquestes vistes, cap envant i retrospectiva, així com les dels elevats penya-segats en precipici pel caire dels quals discorre.

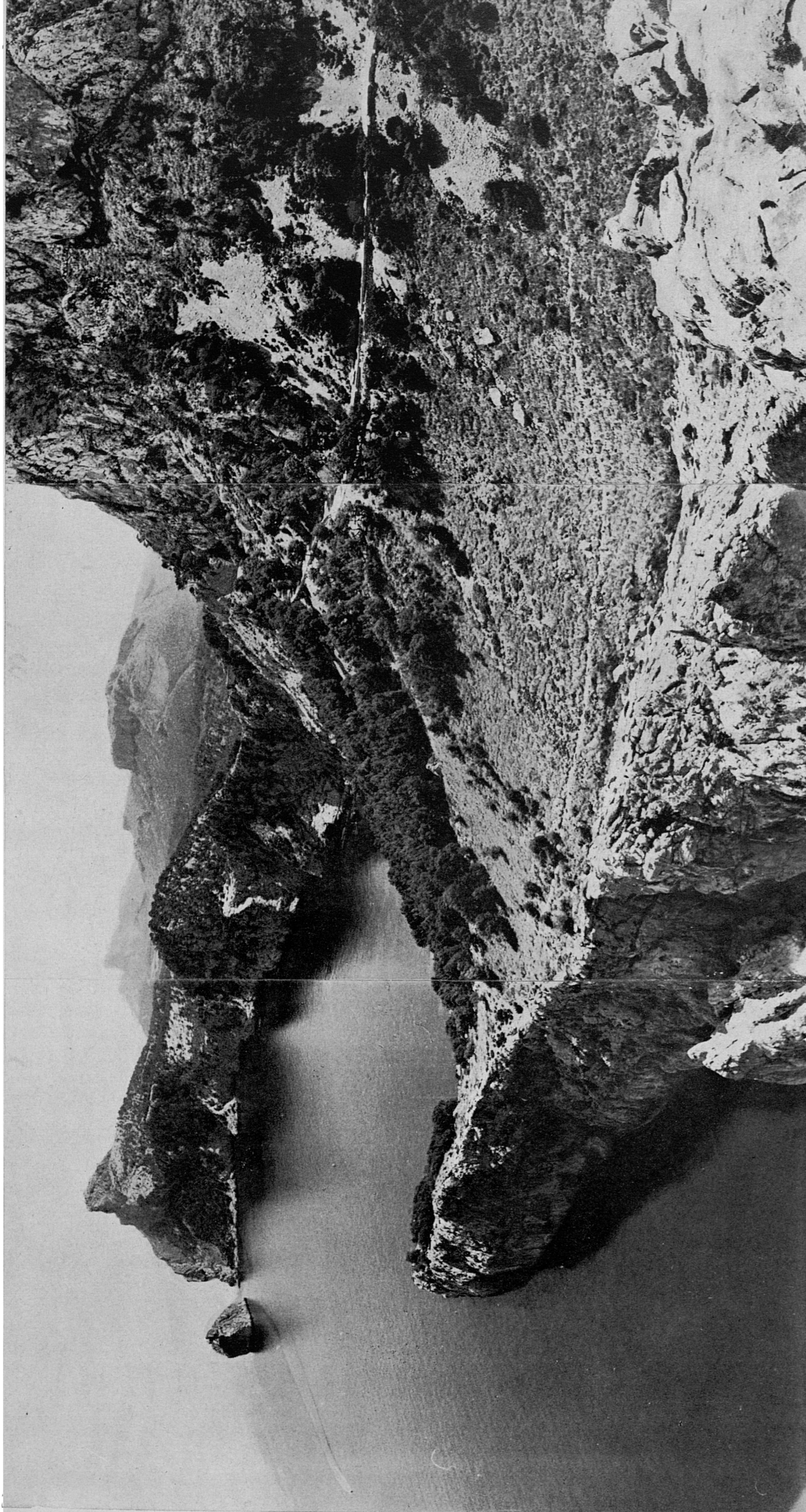

17. Les fotos anteriors mostren el caminó del mirador pel seu costat esquerre, vorejant elevats i verticals precipicis. El promontori que el sosté, encara que igualment espadat i molt escarpat per la seva dreta, va baixant transitable sense grans dificultats fins a la coma comuna amb el Puig de la Talaia. Per aquesta part té a la vista, prop, la carretera, de baixada ja cap a la platja de Formentor des del Coll de la Creueta, i tot el coster Nord del Puig de la Talaia amb els seus cims i la torre al cap d'amunt.

18. El camí escalonat del mirador baixa també en el darrers, per atènyer la rotonda extrema o Mirador de la Punta de l'excel·lent promontori. Aquesta vista és presa des de dalt del penya-segat de la foto 16.

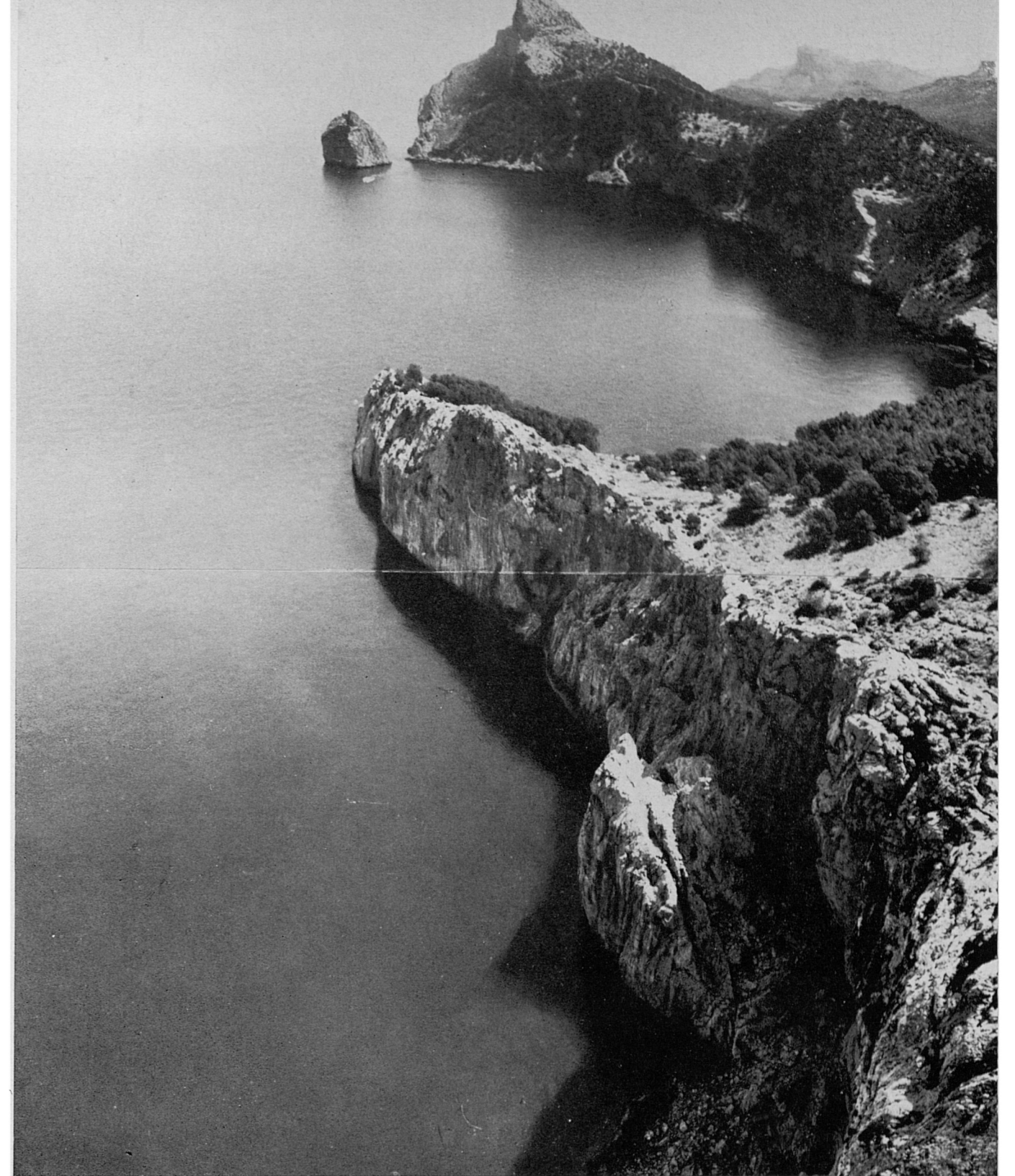
19. Des de la privilegiada miranda de la Punta, que es troba a més de 200 m. sobre el mar, no sols a plom sinó en punta sortint de la vertical, prenim aquesta panoràmica damunt la cala de Punta Nau. Darrera l'inaccessible faralló del Colomer, amb el seu vèrtex mai no trepitjat a 105 m. d'altura, es veu El Pal, cim de 423 m.; i darrere, difuminat per la boirina, El Fumat (337 m.); i més a la dreta i més prop, igualment callitjosa, la moleta Na Blanca (333 m.), al sud de la qual s'assenta l'edifici de l'Hotel Formentor.

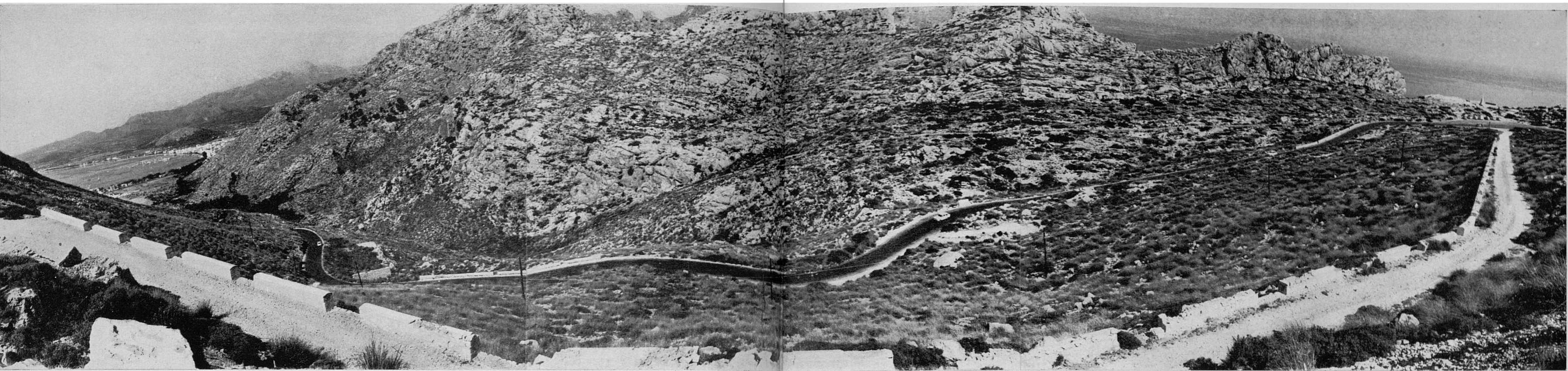
20. Sols com un atreviment i per capritx prenim aquesta altra vista, que abraça des del peu mateix del penya-segat del Mirador de la Punta. Malgrat d'esser la vista extremadament real, no dóna idea exacta de l'abisme que es bada baix del mirador. Potser ho faci veure millor, considerar que Punta Nau, que queda allà baix, té altures entre els 50 i 100 m. en la part que se'n veu.

21. De tornada cap a la placeta del monument, aquest és l'aspecte del camí i del Coll de la Creueta. D'aquí es veu arrencar i muntar cap a l'esquerra la carretera militar, per on anam a iniciar la pujada a la Talaia d'Albercutx.

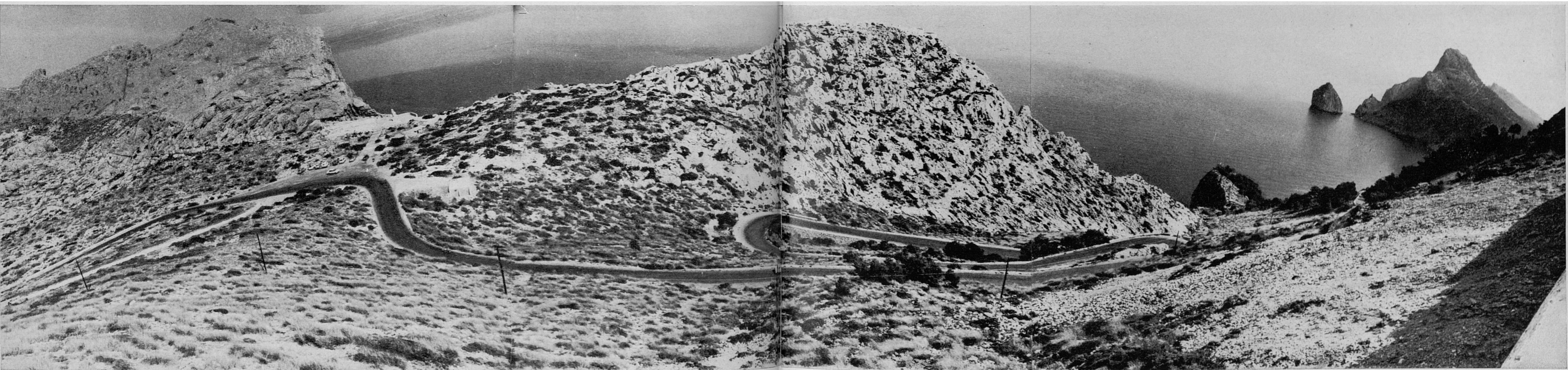
Aquí baix, a l'esquerra, Punta Nau, vers la qual es veu baixar un senderol de pescadors. A mà dreta, la carretera i, a sobre, el precipitat coster del Puig de la Talaia que hagué de fendir la bretxa per donar-li pas.

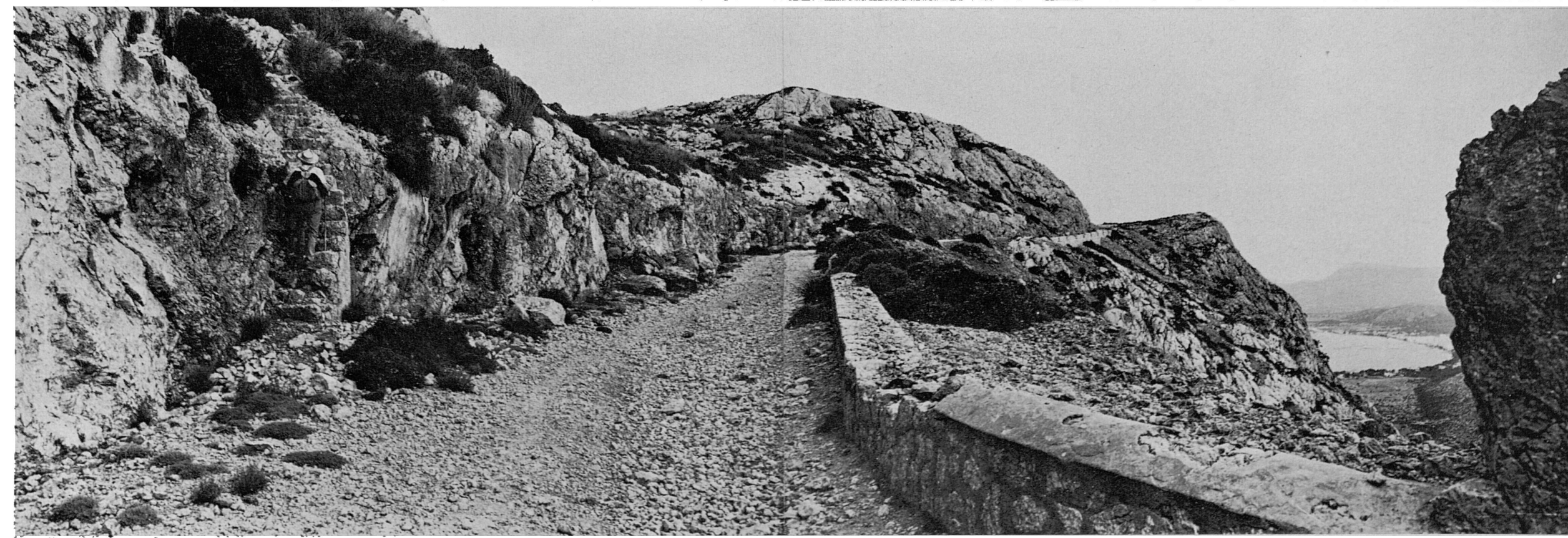
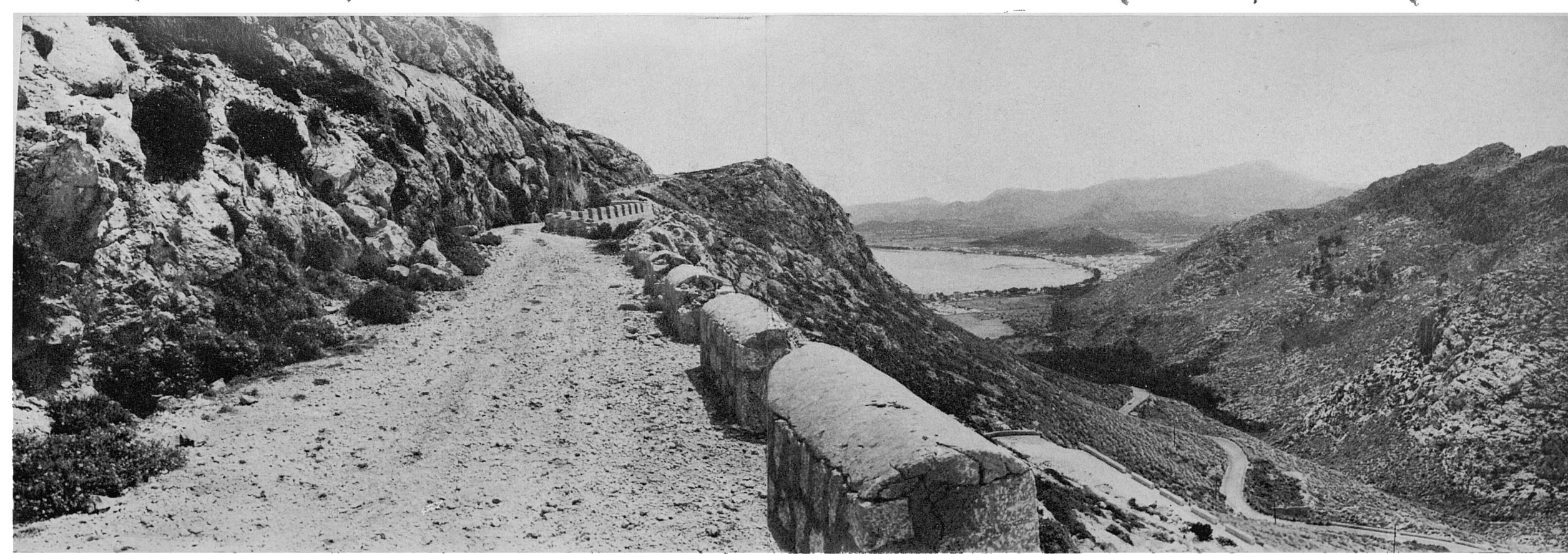
22-23. Aquesta carretera militar, que ja no està en ús, està bastant feta malbé i fins i tot ensorrada en qualque punt. En aquestes dues vistes, preses poc més amunt del primer recolze, compareix, en la primera foto, apart del primer tros de la carretera militar, un tros llarg de la general. Mostra també l'aspecte geogràfic del terreny entre la zona del port de Pollença i el Coll de la Creueta. Enfront, la massissa mola, tota ella quasi pura roca, de la Serra d'Albercutx (353 m.)

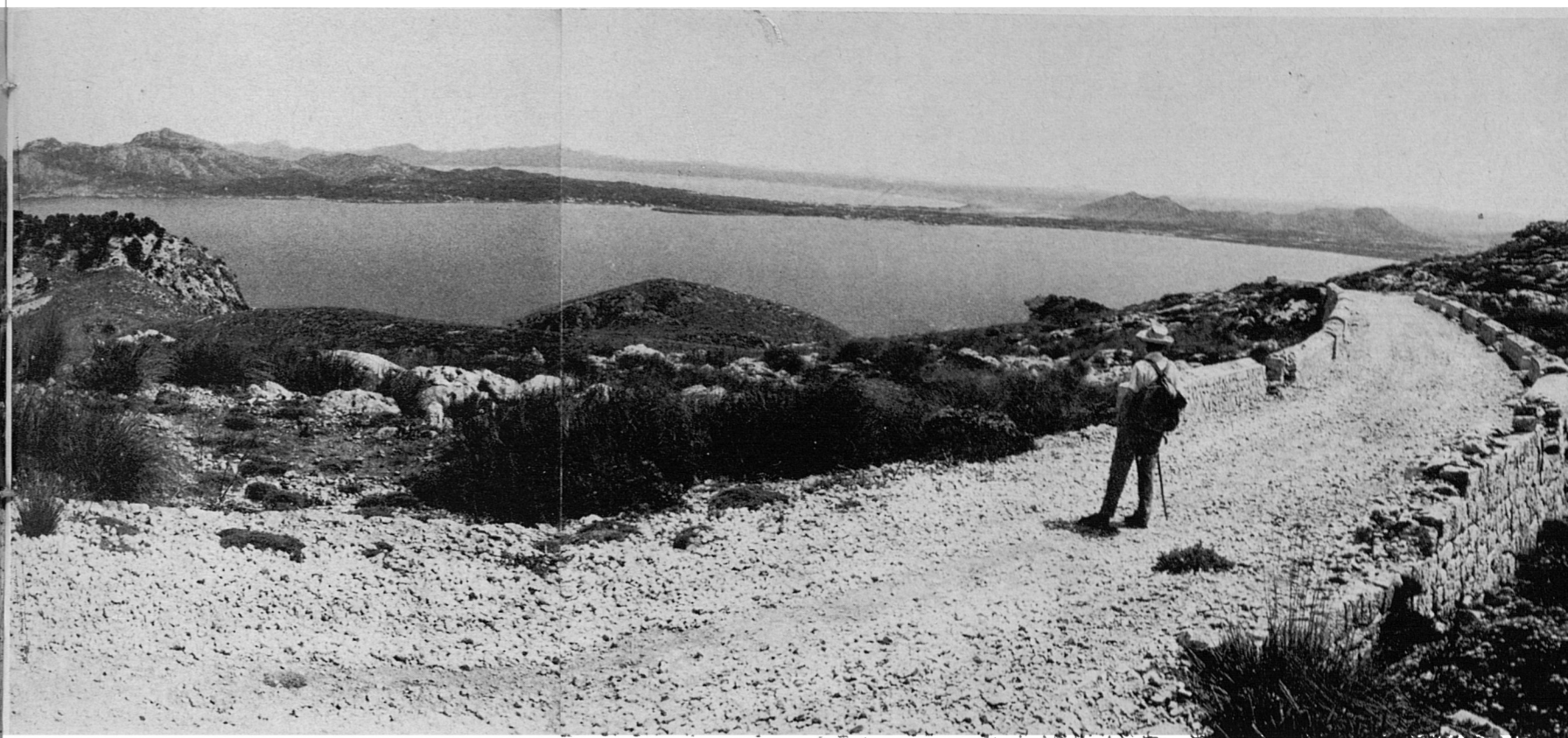
En la segona fotografia, que ve a ser continuació cap a la dreta de l'anterior, es veu la carretera coronant el Coll de la Creueta davant la placeta del monument, i la baixada des d'allà cap a la platja de Formentor. A l'extrema esquerra, fons lluny, la Serra del Cavall Bernat rematant en el Morro de Bóquer; en el centre, al fons, el promontori amb el Mirador de la Punta; a l'extrema dreta, el Pal i el Colomer i, més enllà, altures del Cap de Catalunya; més encà, aparentment a l'extrem de la coma, l'extrem de Punta Nau.

24-26 Seguint cap amunt per la carretera militar, aquesta és la seva configuració i les perspectives que des d'ella es dominen. En la primera foto compareixen els elements ja esmentats de la zona del Colomer i, allà dalt, la torre de la Talaia d'Albercutx; en la segona, presa en direcció oposada, la badia de Pollença en la zona del port i, a baix, dreta, part de la carretera general i de la militar per on estam pujant; en la tercera, un recolze que la fa canviar de direcció per a passar a la vertent sud del Puig de la Talaia; i aquí a l'esquerre, una drecera escalonada que evitava aquest recolze pels qui feien el camí a peu.

27-28. Ja som a la vertent sud de la Talaia d'Albercutx. Això són dues de les amples panoràmiques que es dominen des d'allà, poc abans d'arribar a les instal·lacions militars. En la primera es veu l'entrada i més de la meitat de la badia de Pollença. Enfront, l'espigó de la península d'Alcúdia, rematat pel Cap del Pinar. Derrere la part que's veu més plana i prima, que és on hi ha la ciutat, apareix la badia d'Alcúdia i la costa i muntanyes de la península d'Artà que la tanquen per l'altra part.

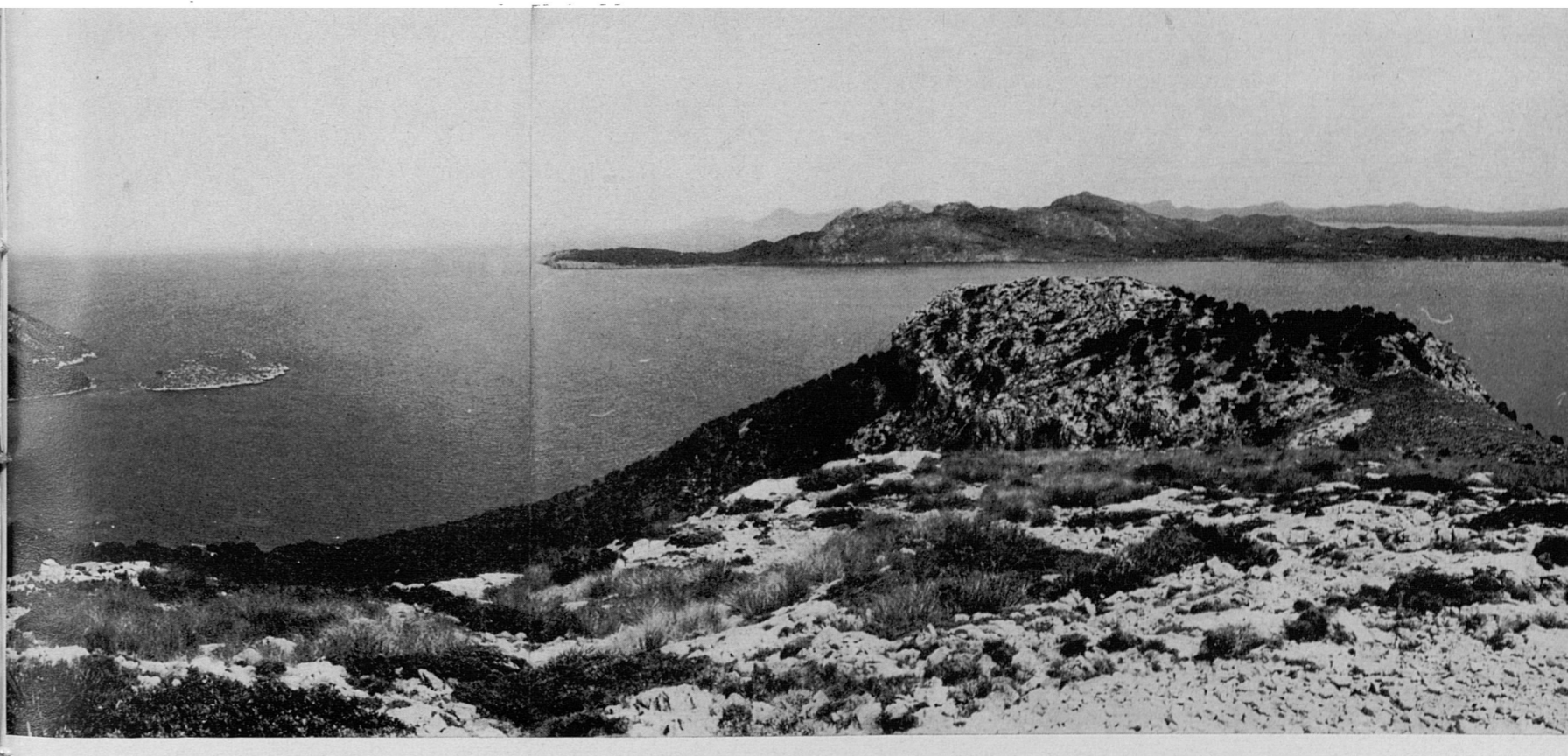
Davant nosaltres, en la vorera immediata, sobresurten els cims dels pujols anomenats Puig de la Pinoa i El Munt de Blat.

En la segona panoràmica, que és continuació cap a l'esquerre de l'anterior, es veuen més destacats els elements esmentats abans del Cap des Pinar i l'orografia de la zona de la Victòria a l'extrem de la península d'Alcúdia (Ruta núm. 40) i, allà al fons llunyà, el Cap Fe-

rrutx rematant la península d'Artà.

Més prop, a l'extrema dreta, el Puig de la Pinoa i, a l'extrema esquerra, la torre de la Talaia d'Albercutx al cim d'aquesta muntanya que, com es veu (vegi's fotos 17, 19, 35, 37 i 39), a l'enrevés del seu coster nord, per totes les altres parts té suaus descensos cap al mar que, encara que rocosos, són transitables sense gran dificultat.

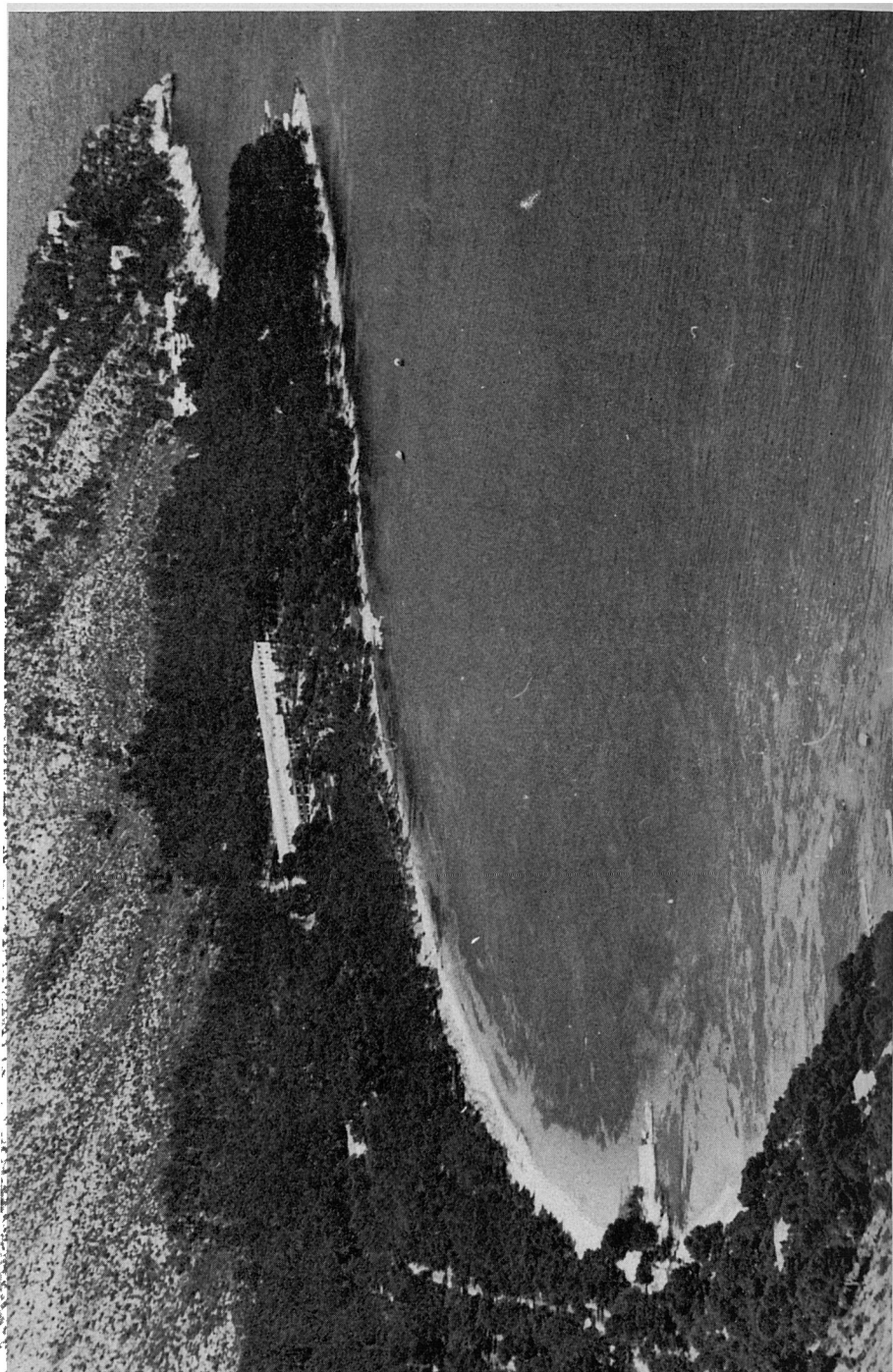
Quasi en el centre de la foto, la península de Formentor segueix en la seva prolongació cap a Nordest; i aquí baix, centre, es troba Cala Gentil (o Cala del Pi de la Posada), amb la platja, l'hotel i l'illot de Formentor.

29-30 Des d'un punt més damunt la cala, prenim aquestes vistes més amples de Cala Gentil i, amb teleobjectiu, de la platja de Formentor i l'hotel.

Per aquesta part de coster és per on recomanem de baixar a la platja a aquells que arribin a peu fins aquí, com es diu en la introducció.

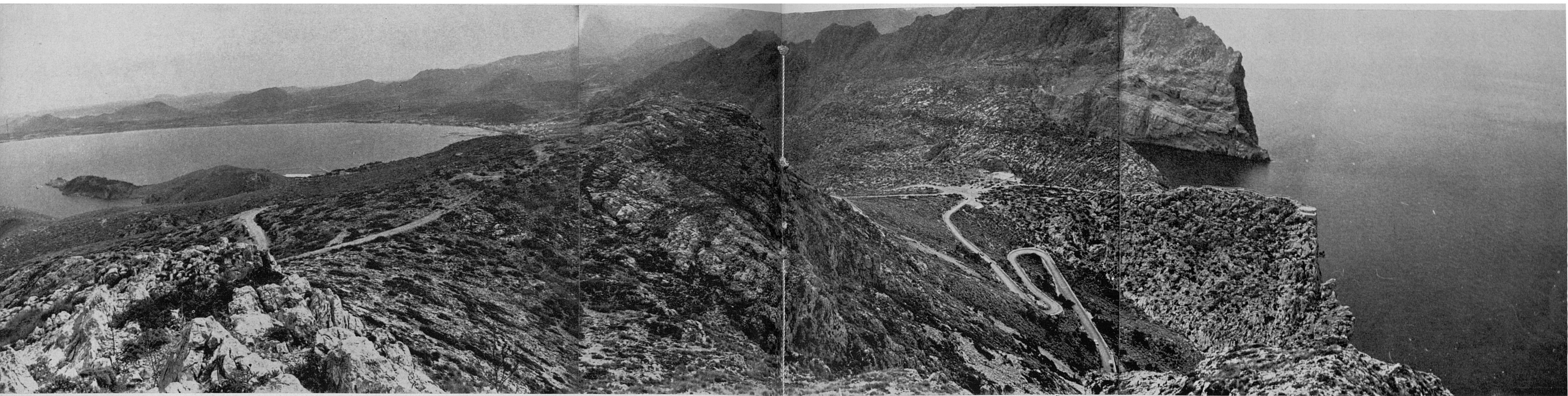
32 ...captant el moment de fer-ho un dels companys de grup.

31. En el punt més elevat del cim hi ha la torre de la Talaia d'Albercutx, nom que deu a la vella possessió dins les terres de la qual es troba. En altres ocasions l'hem vista anomenada Talaia de Formentor. És una torre de planta circular de finals de s. XVI. Més que no de defensa, era una torre de senyals,

que comunicava els seus focs amb la d'Alcúdia (Talaia de la Victòria) i el Castell del Rei.

Potser altre temps tingués accés més fàcil. Ara cal arribar fins a la finestra d'entrada per unes grapes de ferro escalonades, sense defensa. Pujam a la plataforma superior,...

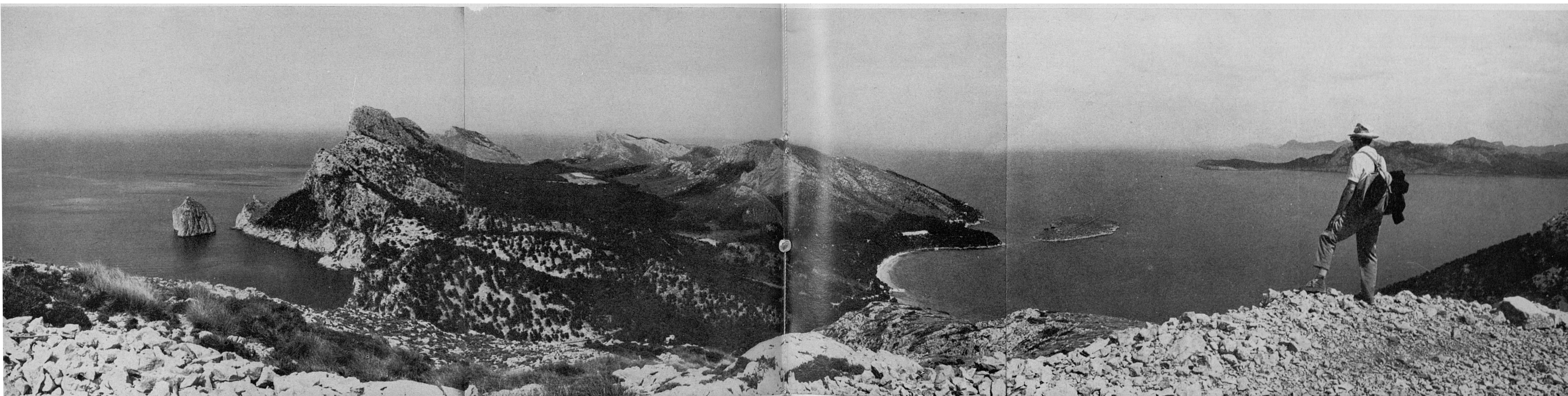

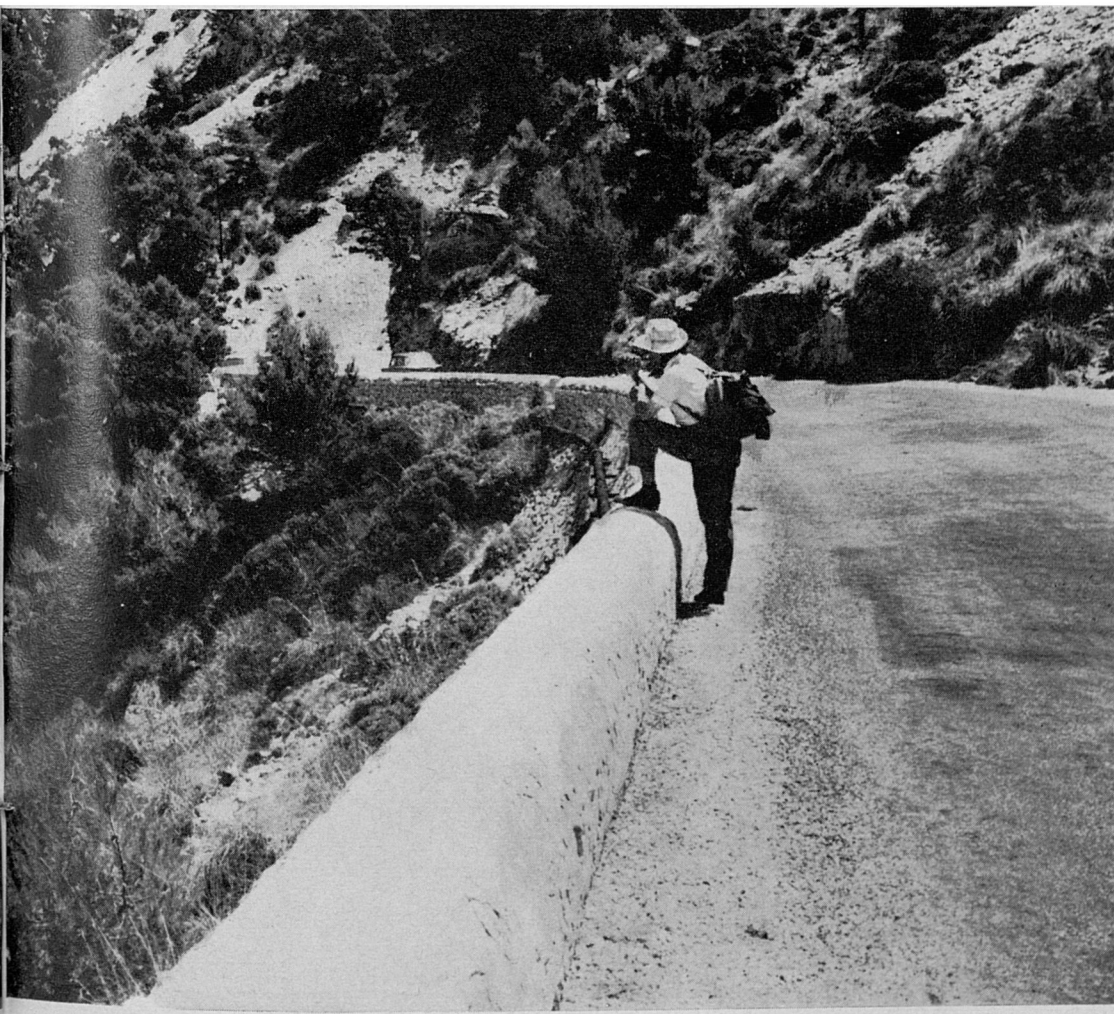
33. Panoràmica presa des de la Talaia d'Albercutx en direcció Oest. A l'esquerre, la badia de Pollença i el port, així com l'afuada Punta de l'Avançada on es troba La Fortalesa; i a la dreta, la mar lliure, amb l'entrant de Cala Bóquer. Enfront, sobre el fons llunyà del complex muntanyós de Ternelles, Cornavaques i Serra del Castell, la Serra del Cavall Bernat amb la característica cresteria dentada, rematada pel Morro de Bóquer i Punta de la Salada; més ençà, —disminuïda en altura relativa per la major proximitat i perspectiva— la Serra d'Albercutx; i més ençà encara, el Coll de la Creueta travessat per la carretera. Es ben visible en el coll la placeta amb el mirador del monument, del qual es veu partir i seguir el senderó que du al Mirador de la Punta, la rotonda final del qual apareix colgada al caire del vertical i paorós penya-segat.

34. Des de prop de la torre es domina, en direcció Est, una meravellosa panoràmica de la resta de la península amb la totalitat de les terres de Formentor.

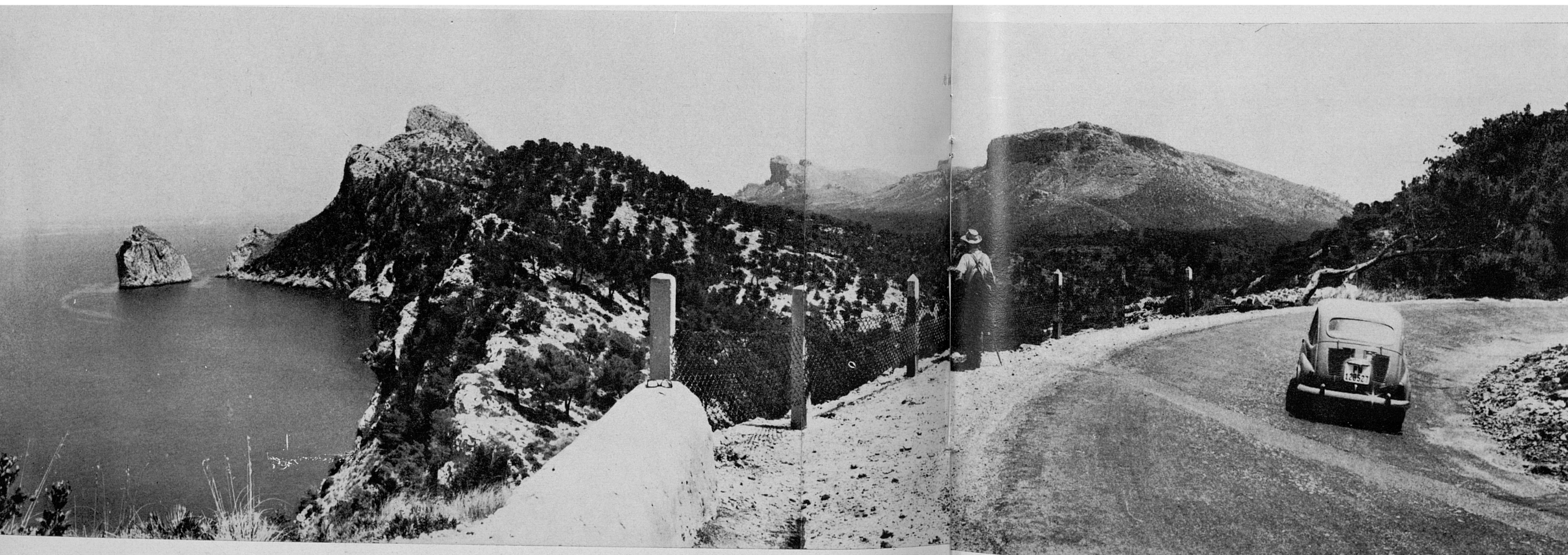
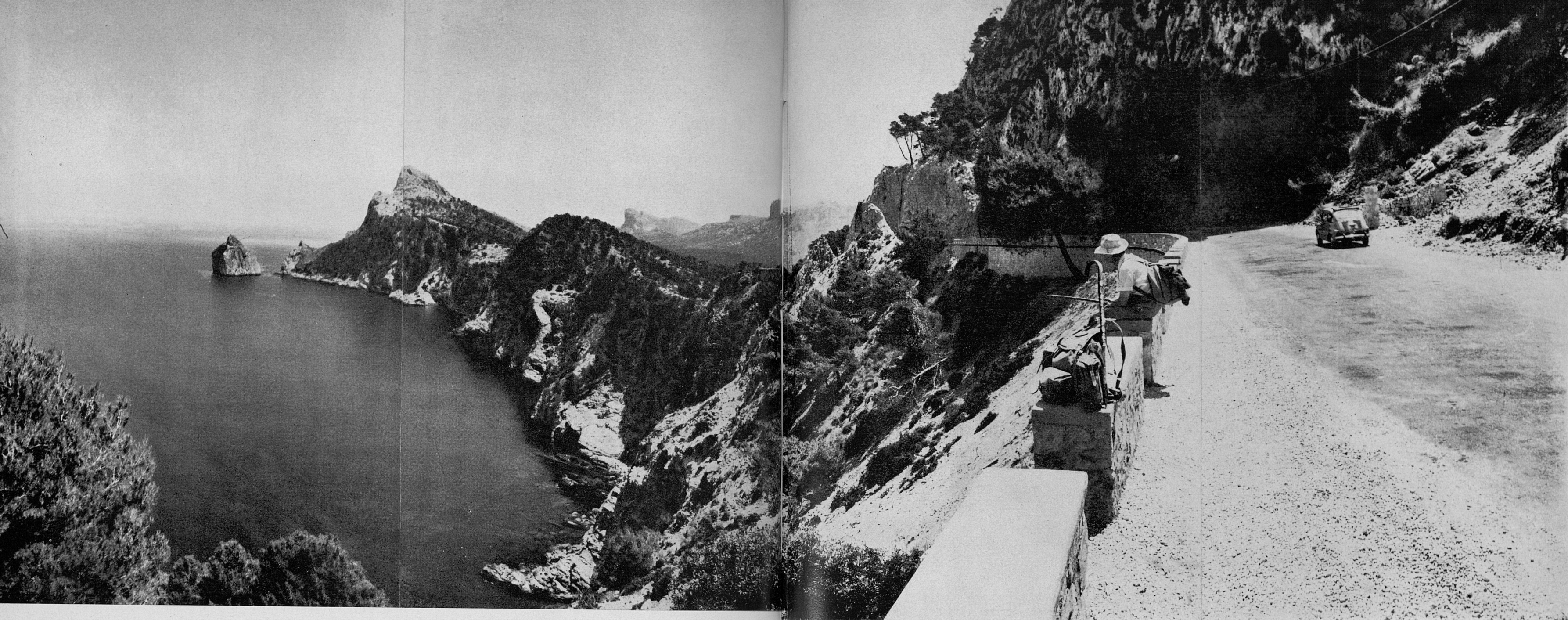
En el centre, entre El Pal i Na Blanca, l'ampla i combada vall del seus pinars i magres conreus. El Pal, ho hem dit ja, té 423 m.; Na Blanca és una compacta i ampla elevació rocosa de 333 m. Més lluny, al centre, es veuen els cims del Fumat (337 m.) i les altures menors que, al seu darrere, baixen cap a les cales Murta i En Gossauba, com són el Puig Garballó, L'Esquena i el Puig de la Roca Blanca. Si no es trobàs tan lluny, es veuria igualment la punta del far. Un poc més a l'esquerre, el Cap de Catalunya.

A l'extrema dreta, a l'altra part de la badia, a poca altura sobre el mar, el Cap del Pinar i, darrere, l'orografia de la Victòria. Darrere, lluny, el Cap Ferrutx, a l'altra banda de la badia d'Alcúdia.

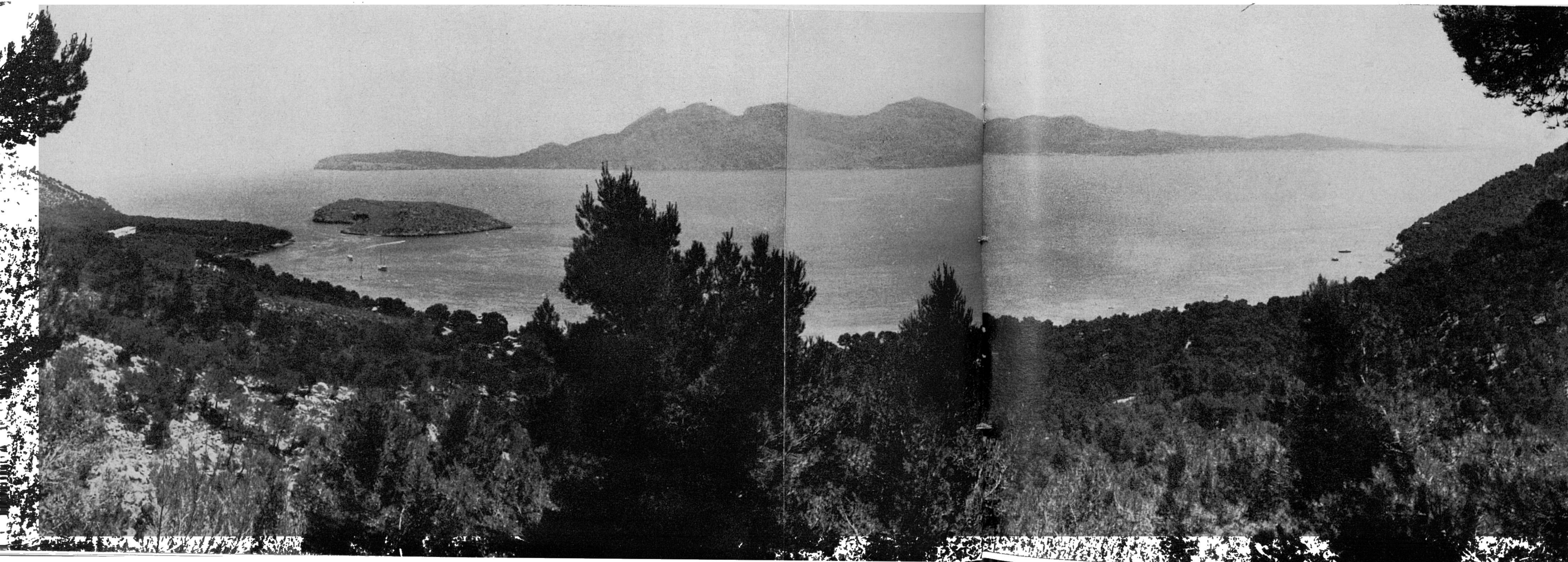

35-36 Baixats de la Talaia d' Albercutx i passat de bell nou el Coll de la Creueta, hem començat a baixar per la carretera cap a la platja de Formentor. Les vistes que segueixen són diversos aspectes de la zona que travessa la carretera, no menys interessants per més conegudes, i de les quals volem quedi constància en les Rutes.

37. Som al sector que va fer més difícil la construcció de la carretera, el de la Bretxa, en el coster de la Talaia d'Albercutx, que per aquí cau molt empinat sobre el mar en el recolze marítim de El Llamp, a la dreta de Punta Nau. Aquí davant es veu el trau de la Bretxa oberta per donar pas a la carretera. L'aspecte d'aquest punt és esfereïdor vist de front (foto 39).

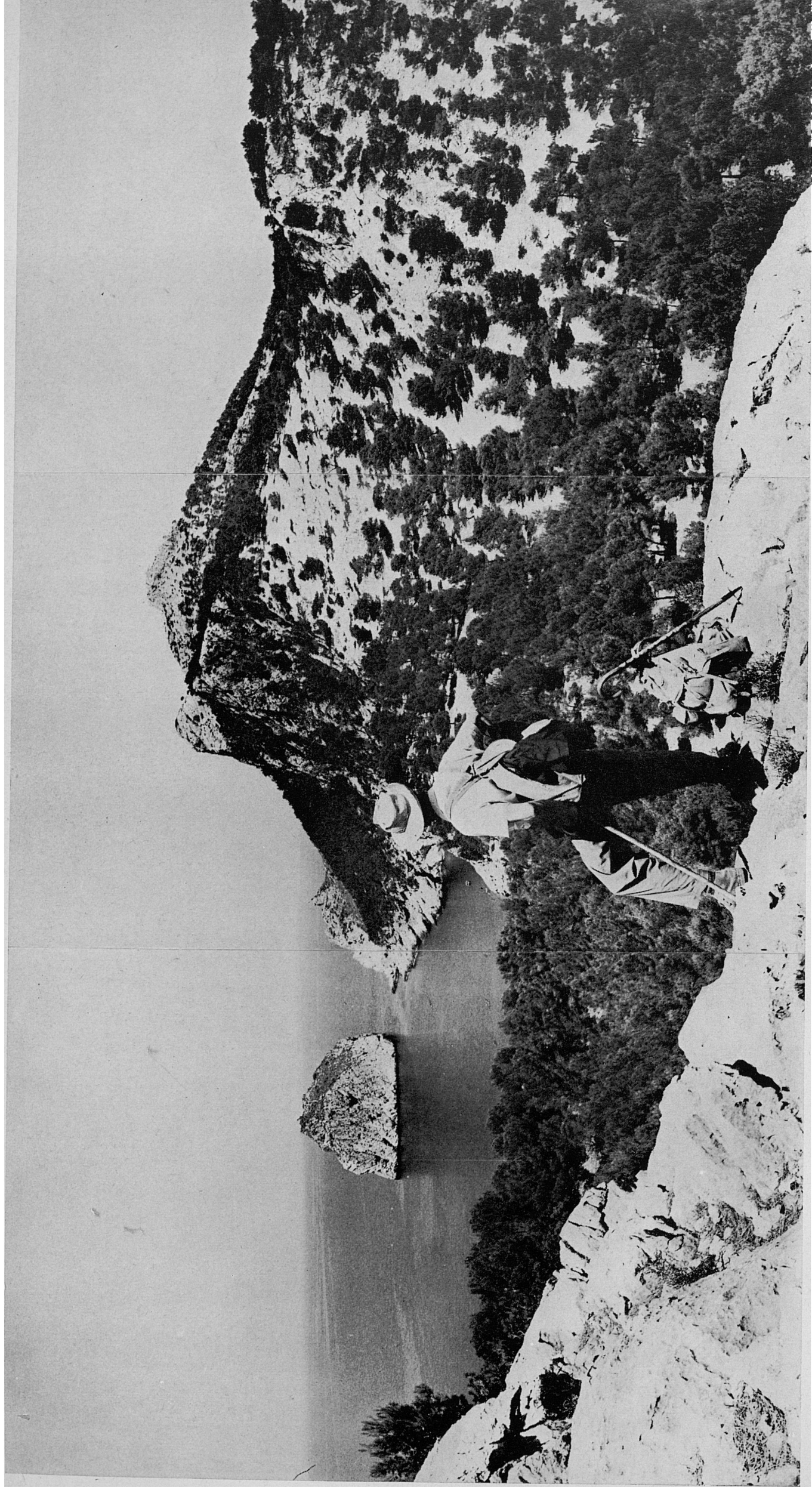
38. Passada la Bretxa, la carretera baixa molt més pendissa i amb molts revolts, vers el nivell del mar en la platja de Formentor.

39. Nosaltres deixam ara la carretera en aquest recolze, per acostar-nos, voltant per darrere el pujol on ens trobam —per la banda del mar és impossible—, a la part de darrere El Colomer.

Aquesta panoràmica mostra el cim del Puig de la Talaia d'Albercutx i les caigudes del seu coster Nord. Es veu la Bretxa i el pas de la carretera en forma esfereïdora des d'aquí. A mà dreta, baix, Punta Nau. Darrere ella, d'esquerre a dreta, la dent del Mirador de la Punta (observi's la verticalitat del seu mur espadat), el promontori marítim de la Serra d'Albercutx i el Morro de Bóquer rematant la Serra del Cavall Bernat.

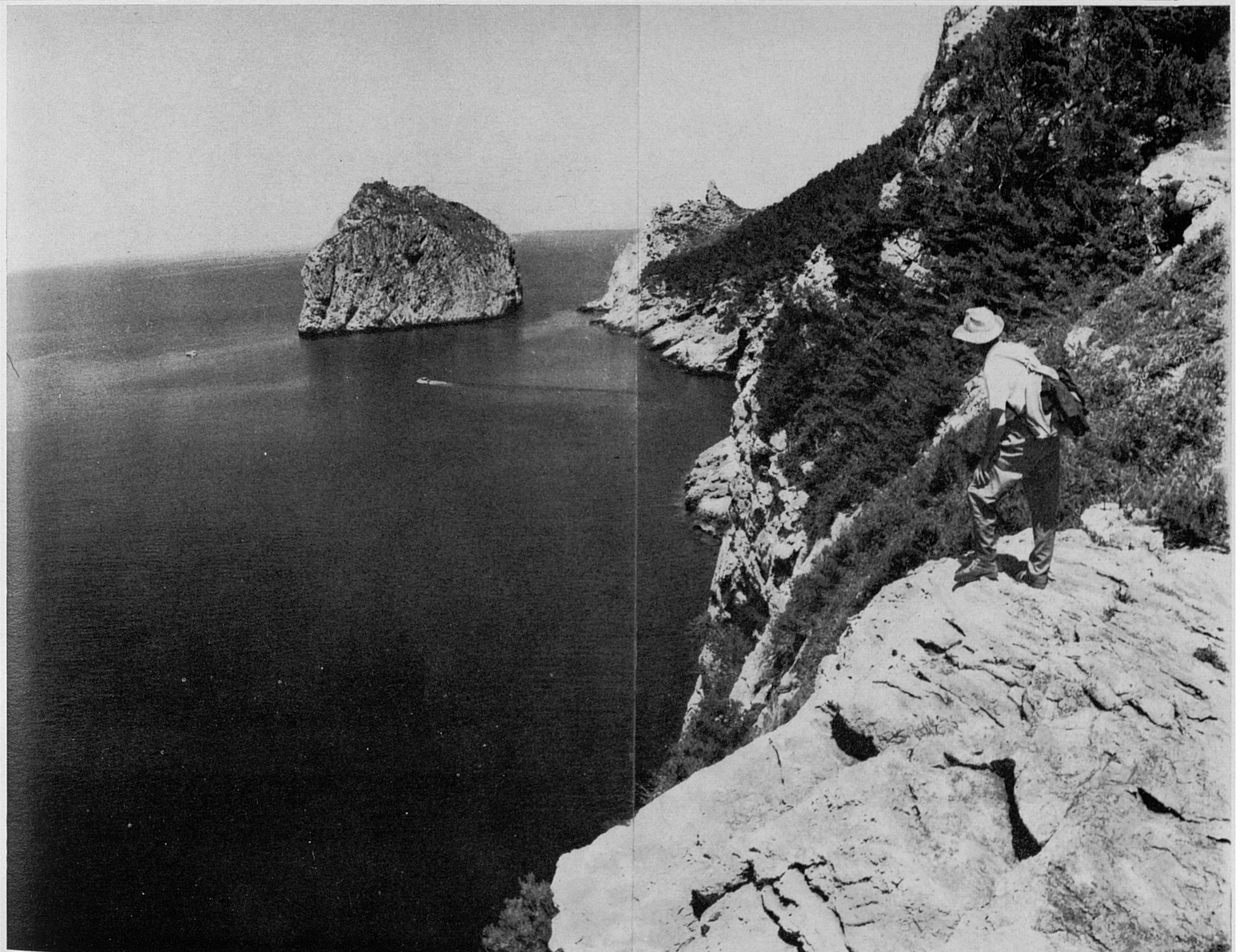
40. Al donar la volta al pujol, aquesta és la vista que es té des d'allà sobre Cala Gentil i l'Hotel Formentor. Al fons, un poc desdibuixats, el Cap des Pinar i les muntanyes de la península de la Victòria.

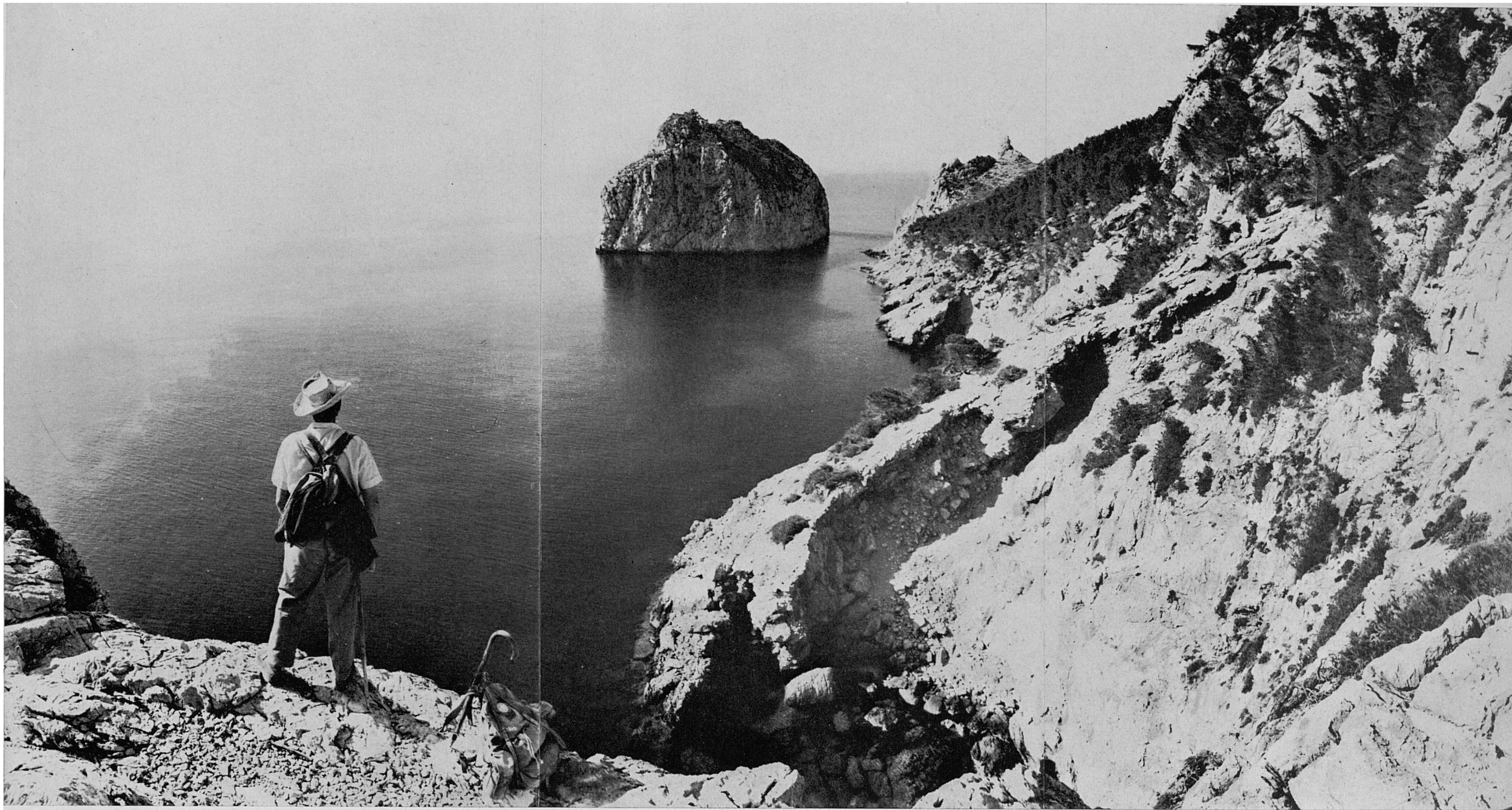

41-43. Tot seguit es dóna vista al Colomer des de més prop.

La costa és aquí brava i amb alts precipicis quasi verticals, com correspon per estar oberta al Nord. En aquestes fotos, preses en direccions oposades, compareixen elements geogràfics repetidament esmentats.

En la darrera foto, per sobre el Morro de Bóquer, compareix l'afuada proa de Punta Galera, poc elevada sobre el mar i, darrera ella, Punta Topina que determina l'entrant de Cala Castell, inclosa en la Ruta 31.

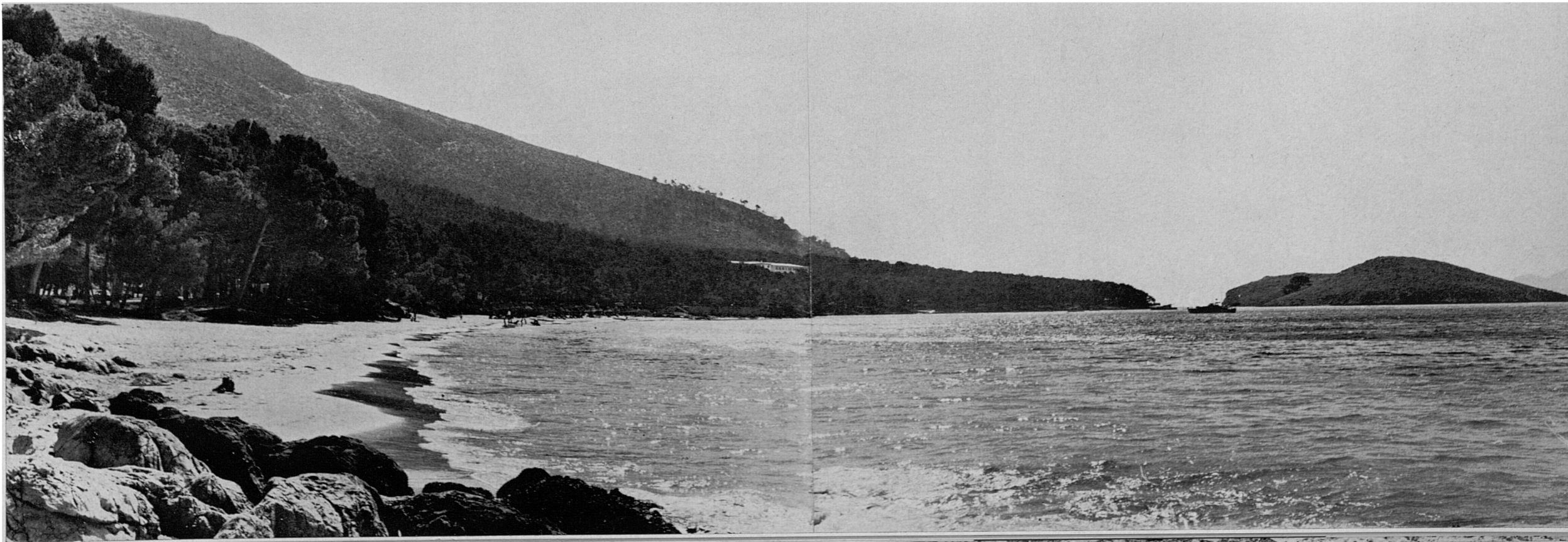
44. Una altra vista inèdita de l'inaccessible faralló del Colomer i de la combatuda costa Nord de la península de Formentor.

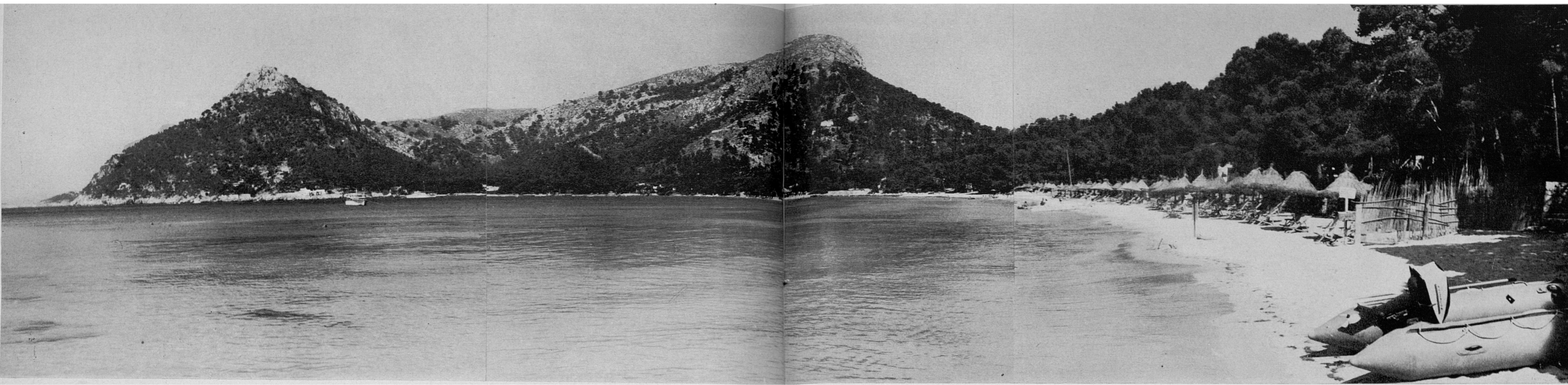
El punt on ens trobam és molt fàcil d'atènyer, entrant per un portell, tancat amb cadena als automòbils, en un recolze de la carretera, un poc abans d'arribar a la platja de Formentor. Aquest recolze en el gràfic es troba al final d'una ratlla de baixest que hi arriba des de darrere El Colomer. Val la pena d'arribar fins aquí i disfrutar al natural de la vista d'aquest racó de ribera.

45. Després, de bell nou a la carretera, des d'on es té aquesta coneguda vista de Cala Gentil, seguim baixant cap a la platja de Formentor,...

46. ...de la qual prenim a l'arribar aquesta vista en rabiós contrallum. No cal estranyar-se de veurer-la deserta. La vista no està presa a l'hivern sinó en una esplèndida diada d'agost de 1969. Això sí, era bastant d'hora —entre les 8 i les 9 del matí —per els visitants, assidus o bé ocasionals, d'aquella platja. Escollírem aposta aquella hora per tal de trobar-la amb la més poca gent possible.

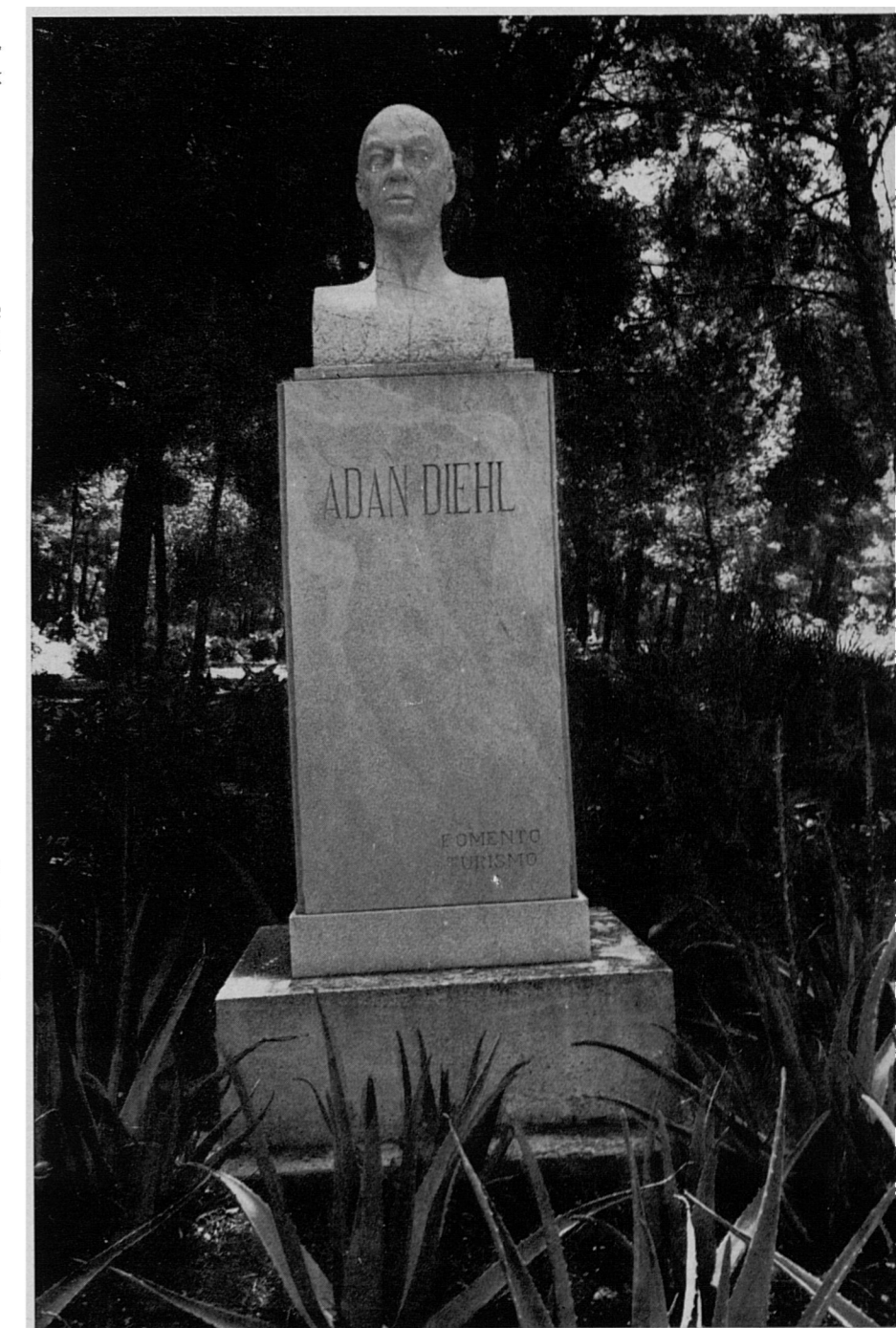

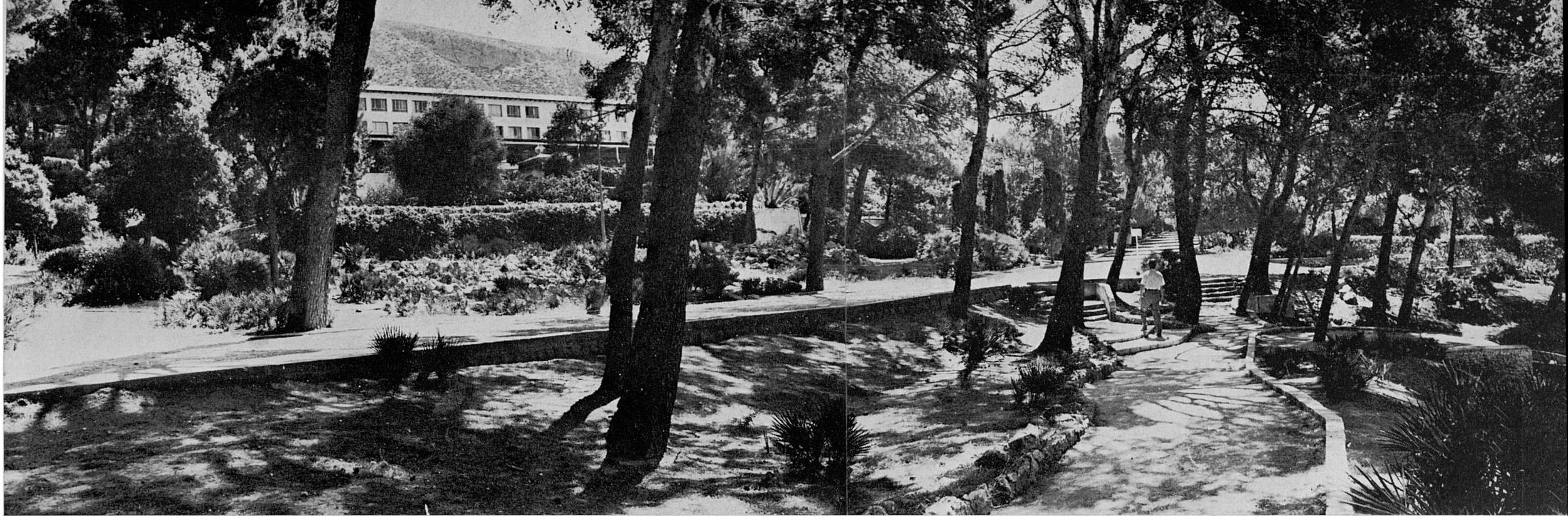
47. Prenim també la vista de la platja en sentit contrari. Compareix enfront, centre, el Puig de la Talaia d'Albercutx (380 m.) i a l'esquerre el Puig de la Pinoa.

48. Aquesta és l'avinguda principal que, en els jardins de l'hotel Formentor condueix fins a la platja. El buc de l'hotel es projecta aquí damunt el fons de Na Blanca.

49. Al final d'aquesta avinguda, prop de la platja, s'alça aquest monument que la Societat Foment del Turisme de Mallorca dedicà a Adan Diehl l'any 1954, com a promotor de la l'Hotel Formentor i capdavanter del turisme a Mallorca, com s'explica en la introducció.

50-51 Vista d'un tros del jardí, quasi natural, de l'hotel Formentor. I ja, abandonant la platja, seguim fent camí per la carretera del far.

52-53 Cosa d'uns dos quilòmetres més enllà, a l'esquerre de la carretera i ben visibles es troben les cases velles de Formentor. Allà passà llargues temporades Costa i Llobera. Una làpida en el frontis, posada pels seus admiradors en 1935, ho commemora.

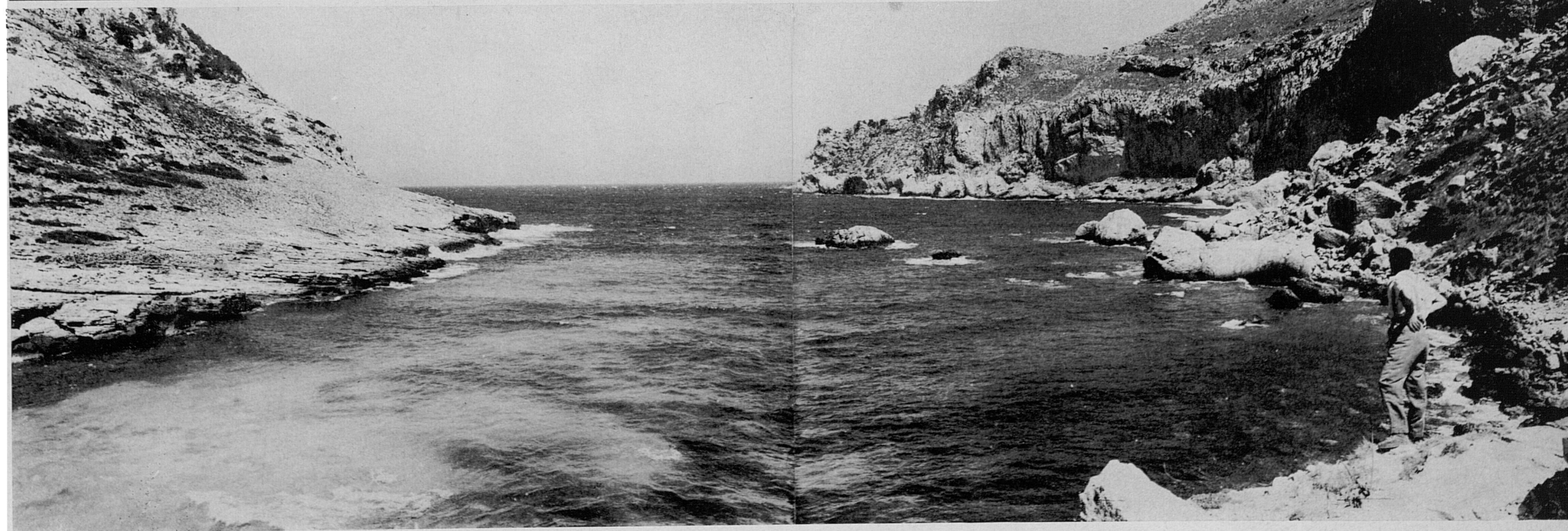

54 Seguint per la carretera i cosa d'un quilòmetre més enllà es troben sengles bifurcacions a dreta i esquerre. La de mà dreta, on hi ha un gran pi, conegut pel Pi de la Senyora, és l'antic camí de les cases de Cala Murta abans d'existir la carretera; la de l'esquerre és el camí de baixada a Cala Figuera. Es el que prenim ara per visitar la cala.

55. De tot d'una el camí aquest va perdint-se dins un pinar ple de càrritx; després desapareixen els arbres i queda sols el càrritx i es dona vista al mar,...

56-57 ...arribant-se totseguit a la cala, que presenta aquest desolat aspecte.

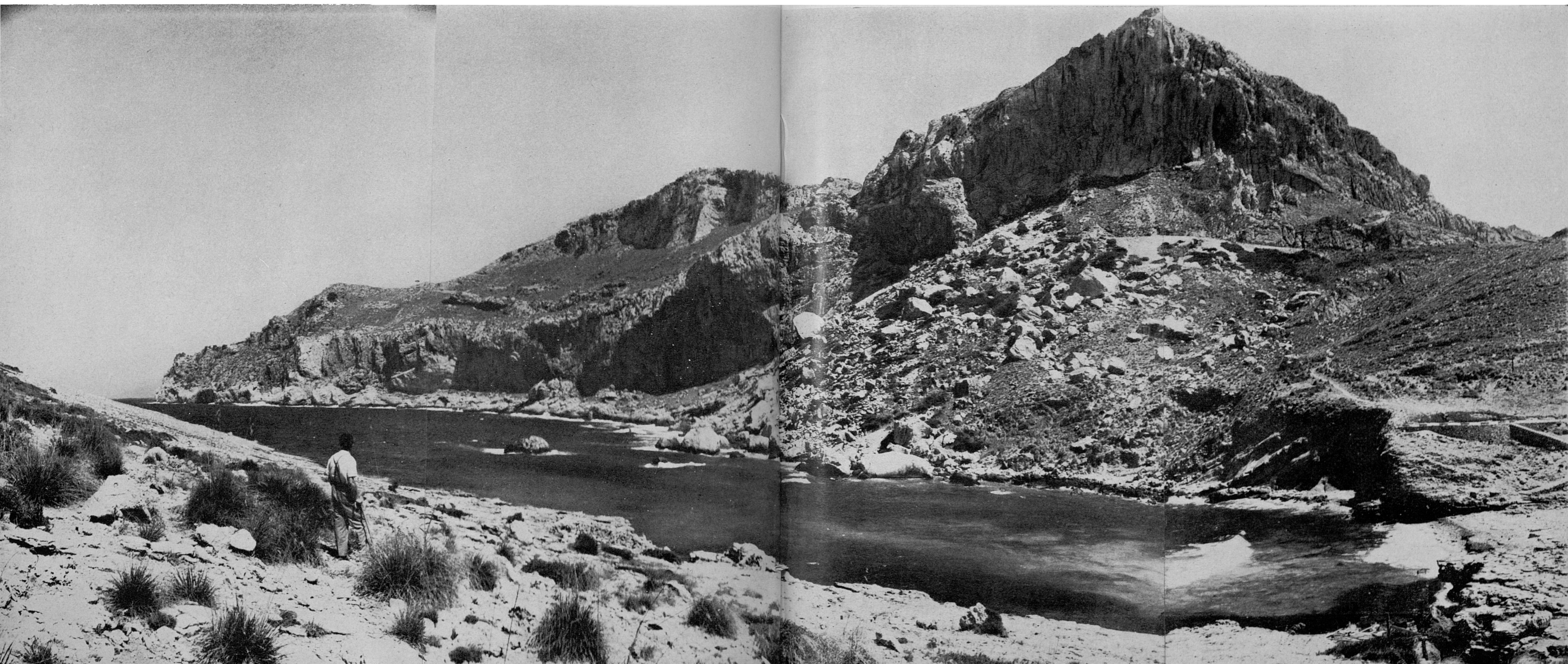

58-59. Cala Figuera de Formentor (hi ha altres cales d'aquest nom, la més coneguda, en la costa de Santanyà) és, com s'ha dit, un lloc desolat i inòspit, pelat i desabrigat, i, per estar obert al Septentrió, quasi sempre batut per l'onatge, que va descarnant i gratant les voreres. Té uns metres de platja aspra, sense arena, coberta de palets de riera. No hi ha edificació de cap mena, tret d'una casamata per ametralladores, residu de la guerra civil espanyola, i sembla desproveïda de tot atractiu per el turisme. Per més que amb això, la veritat, un no sap mai...

L'únic signe d'activitat que hi trobarem fou una barca, varada sota un soplug de quatre pals a la vorera. El motiu donà una simpàtica fotografia que no posam aquí, igual que altres de la mateixa cala i moltes més del recorregut, simplement perquè no hi caben, com es digué en la introducció.

En front nostre, dominant la cala, els costers Nord i Oest del Fumat (337 m.) que es dressa en vertical damunt la carretera, un tros de la qual es veu aquí, a mitjan coster, en direcció al túnel que perfora el penya-segat per a donar-li pas.

60. Hem tornat a la carretera per seguir per ella a Cala Murta. A l'entrada del seu camí vell prenim aquesta vista del Pi de la Senyora, que és evidentment el més corpulent i frondós, i, sens dubte, el més notable avui de tota la península de For-

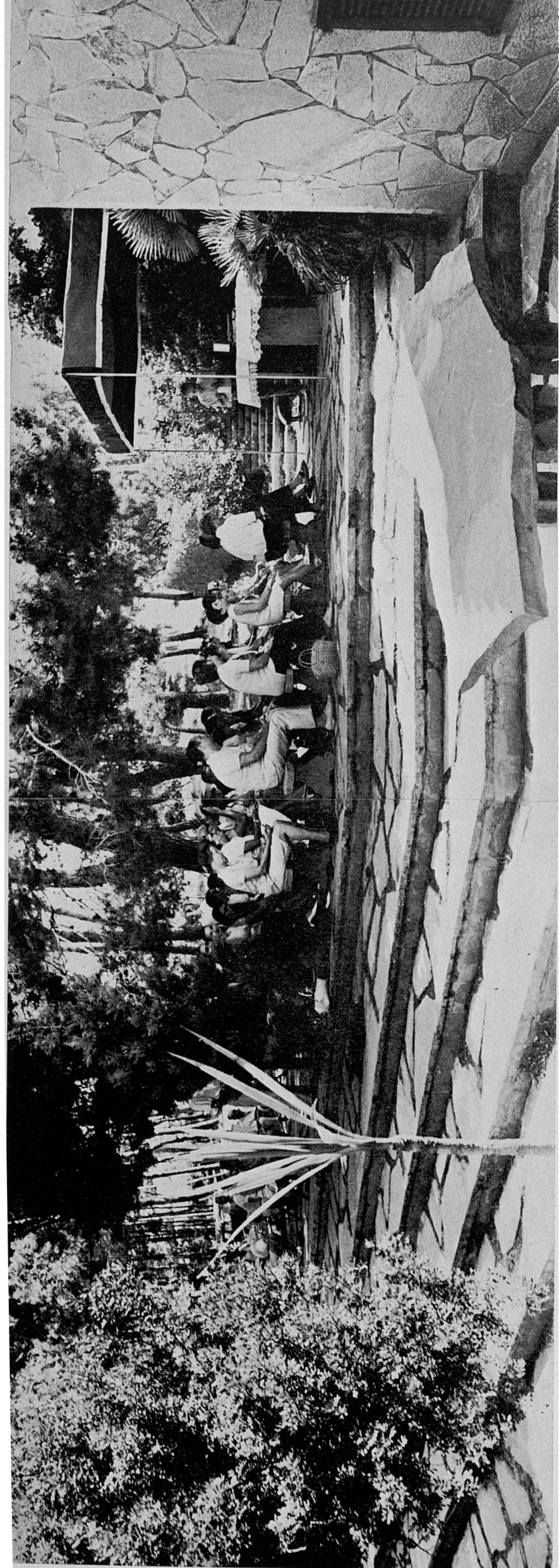
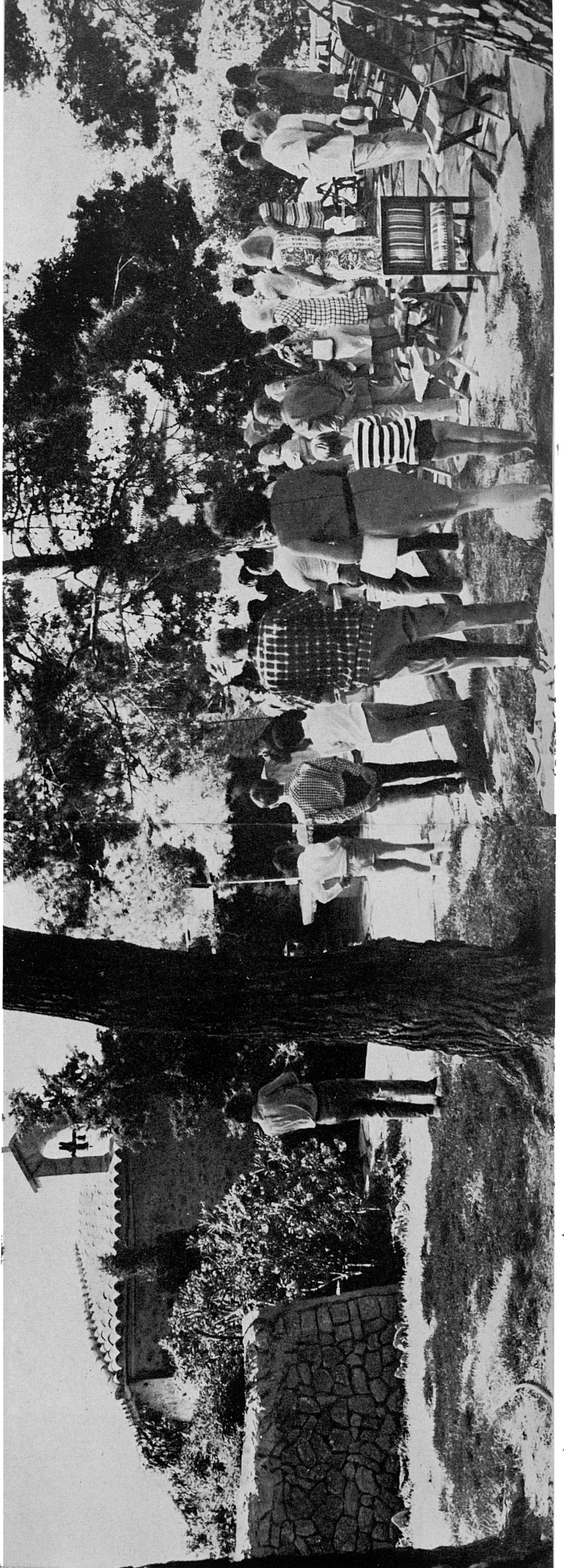
mentor. A més, el sol fet d'haver merescut la distinció d'un nom propi, el fa digne de que se'n guardi record, no tan sols del nom sinó de la imatge. I aquí el tenen.

61-62. També, més o manco un quilòmetre més enllà, es troben les cases de Cala Murta, vers les quals es desvia un camí asfaltat.

En la desviació, un cartell en diverses llengües indica la celebració de missa tots els diumenges i festes de precepte a la capella de les cases, o a l'aire lliure si el temps ho permet. Aquesta iniciativa es deu a don Ignaci Rotger Villalonga, actual propietari de les cases i fervorós admirador de Mn. Costa. Qui va iniciar la seva construcció en aquesta part del Formentor de Llevant, que li tocà per herència, fou el gran poeta, encara que ell ni les habità ni arribà a veurer-les acabades.

63-64 Aquell diumenge tinguérem la sort d'arribar al punt que anava a sortir la missa, i poguérem sorprendre amb la màquina els preparatius. A aquesta missa hi van principalment els estiuejants de la zona de Formentor.

65. Prop de les cases es va erigir aquest monument a la memòria de Costa i Llobera. Cada any els amics i admiradors del poeta es reuneixen aquí per a commemorar el seu record. Es reciten versos i es fan parlaments al·lusius a la persona i l'obra del poeta. La diada de la Mare de Déu de Formentor i de Mn. Costa es té el diumenge immediat posterior a l'aniversari de la mort de Mn. Costa (16 d'octubre 1922). El bust del poeta és obra de l'escultor Borrrell i Nicolau.

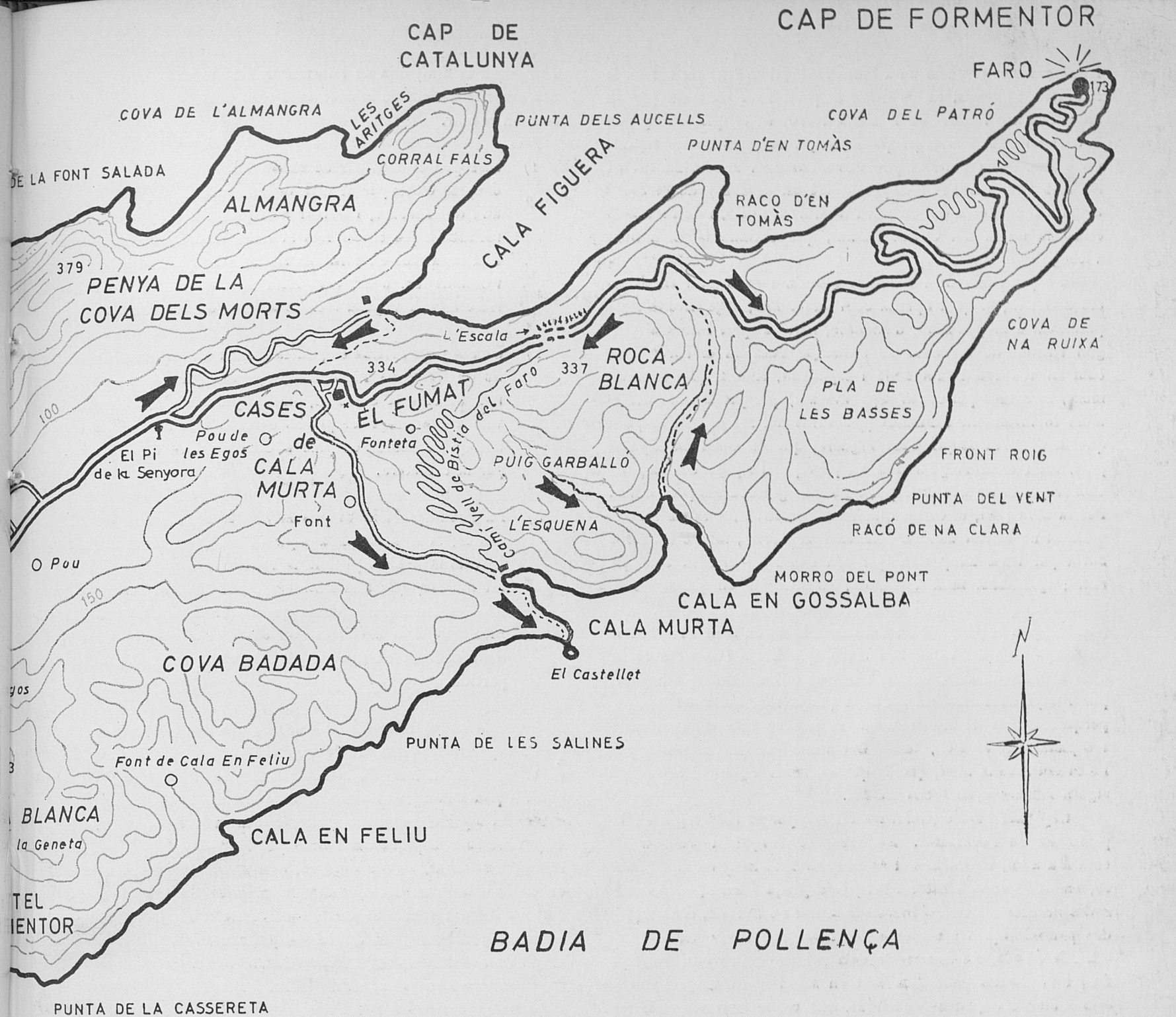

66-67 Ens dirigim a Cala Murta. Un camí ample i còmode hi mena des de les cases. El camí és practicable per cotxes, igual que el que du a Cala Figuera. En canvi, a Cala En Gossauba no s'hi pot anar sinó a peu o per mar.

Deixades les cases, el camí passa vora el coster occidental del Fumat, els cingles superiors del qual, quasi verticals per aquí i completament inacessibles, s'elevan dominant les cases, que es troben pràcticament al seu peu. En

canvi, les seves vessants orientals i nordorientals baixen bastant suaument cap a les cales Murta i En Gossauba, com es pot apreciar fins i tot en aquesta mateixa fotografia.

COBERTA. — Rotonda final del mirador del Coll de la Creueta a l'extrem d'un penya-segat vertical damunt el mar. Enfront, talment com si suràs damunt l'aigua, el faralló anomenat El Colomer (105 m.). A la dreta la punta del Pal (423 m.) i, més a la dreta, al fons llunyà, El Fumat (337 m.).

Els fascicles 42 i 43 de RUTES van destinats a la descripció gràfico-geogràfica de la península de Formentor. Ja sabem que no és aquesta una "ruta amagada", posat que, al menys la carretera fins a la platja de l'hotel, i fins i tot — encara que manco — fins a la punta del far, està materialment triturada per tota mena de turisme masiu-comercial i particular. Però aquest turisme, per carretera i en cotxe, amb aturades quasi úniques en el mirador del Coll de la Creueta, a la platja de Cala Gentil (vulgo de Formentor) i en el mateix far, o en tot cas en qualque altre punt panoràmic, sense sortir de la carretera, no arriba a veure tota l'espectacularitat d'aquesta meravellosa península, ni guaita tan sols a molts d'altres indrets de la ribera, que cal atènyer a peu i no sense fatiga, com són la Talaia d'Albercutx, que domina indescriptibles panoràmi-

ques vers tots els punts de la rosa dels vents; les altures d'En Fumat, al peu del qual passen els cotxes sense ni sospitar-ne l'existència; les cales Figuera, Murta i En Gossalba; els precipicis del coster Nord des de la Talaia d'Albercutx en la pròpia bretxa, per on la carretera salva el pas més difícil; el vell camí del far que, des de Cala Murta, anguleja lent i interminable escalant les pètries baldanes en cerca de la seva allunyada meta; la ribera espadada de darrere l'arxifotografiadíssim illot del Colomer, penya-segats d'altures sorprenents i espaordidores a pic damunt el mar, i damunt qualsevol dels quals —precisament allà— de cara a la immensitat de cel i mar, es podria situar la tenaç fortalesa i la majestuosa serenitat d'El Pi de Formentor.

A posta hem deixat fora aquesta zona —la de la costa, entre el Colomer i el Cap de Catalunya—, igual que deixam d'incloure vistes preses d'altres sectors, per no fer massa llarga la descripció, que hagués ocupat tres fascicles. Així i tot, amb aquestes supressions, n'han estat necessaris dos, i dels més extensos.

La península de Formentor s'inicia a l'estrangulament o

istme existent entre la Cala Sant Vicenç i el fons de sac de la badia de Pollença, on es troba el port. Està formada per un apèndix llarg i estret de la Serra Nord, en el qual l'orografia —de no massa altura, ja que la major elevació no sobrepassa els 400m.— va baixant paulatinament com a continuació de les més altes carenes (sempre també en descens) de la Serra de Ternelles, Serra del Castell i de Cornavaques, i de l'erissada cresteria de la del Cavall Bernat, que domina la Cala Sant Vicenç.

La península de Formentor s'endinsa en el mar en direcció a Orient, al qual apunta com una fletxa, seguint una línia paral·lela a la península d'Alcúdia, amb la qual forma el pregon entrant de la badia de Pollença. Tant en el costat Sud com en el Nord és retallada i espadada, encara que, naturalment, molt més pel costat septentrional, que per la seva orientació és fortament combatut pels vents del Nord, fins al punt que la mateixa ampla Cala Figuera, que es troba en aquella part, tot i estar resguardada en part per l'espigó del Cap de Catalunya, és un lloc inhòspit, amb mar gairebé sempre alterat. Per la seva part, el costat Sud de la península, a causa d'estar batut per forts temporals, que són causa de la seva configuració, igualment molt espadada, encara que en general més suau. En aquest costat s'obrin els entrants de les cales Murta (amb un poc de platja) i En Gossauba, apart de la més important un temps Cala del Pi de la Posada, que Costa i Llobera cantà amb el nom de Cala Gentil, i ara és universalment coneguda per Platja de Formentor. Cala i platja assolellades i serenes perquè, a més de trobar-se en un recolze tranquil i orientat completament al Sud, tenen llur flanc oriental defensat per l'illot del mateix nom, que fa que les seves aigües transparents siguin manses o de breus onades.

Cap indicació especial no cal fer per el recorregut de la península de Formentor. Els "turistes" seguiran visitant-la, com fan avui, ràpidament i en automòvil al llarg de la carretera, amb l'objectiu bàsic del bany a la platja famosa, i amb aturades accidentals en els indrets consabuts i avesats, d'esplèndides panoràmiques i especialment triats per llur espectacularitat. Als demés, als enamorats dels paisatges guanyats amb esforç i assaborits pausadament i en soledat, els suggerim tres —o millor dit quatre— sortides, que convé sien en primavera o estiu, no tan sols perquè els dies més llargs donen més

marge per la llunyania de Formentor, sinó també a fi de poder combinar la delícia de la caminada amb la del capbussó refrescant en el mar.

- 1) Una podria consistir en sortir del port de Pollença per, després d'atènyer el Coll de la Creueta, pujar a la Talaia d'Albercutx, i baixar a la platja de Formentor, directament pel coster fins al Racó d'En Mora, cosa que està molt més en consonància amb l'esperit muntanyenc i caminador: o bé, com feim aquí nosaltres, per la carretera, una vegada tornats al Coll de la Creueta.
- 2) Una segona sortida es podria iniciar en les immediacions de la platja de Formentor, per atènyer la vorera del mar darrere el Colomer, amb pujada al Pal o a qualsevols altres punts d'aquelles carenes fins al Cap de Catalunya, i baixar després a Cala Figuera amb tornada per la carretera.
- 3) La tercera sortida es podria iniciar a les cases de Cala Murta, amb baixada a aquesta cala pel camí normal. Des de la cala es pujaria al Fumat, empleant el vell camí del far, que allà s'iniciava; baixant després a Cala En Gossauba per la coma que ho férem en les Rutes, i retornant a la carretera pel caminó d'entrada i sortida d'aquesta cala, i ja per carretera fins al punt de partida.

Queda una quarta alternativa, mig qualcant mig caminant, per completar la visita de la península, que podria consistir en el recorregut total de la carretera, arribant a voluntat i a peu als punts desitjats i prevists als quals no es pot arribar en cotxe. Es aquesta també una excursió meravellosa, en la qual es pot incloure la pujada al Fumat per l'escalonada que remunta l'espadat damunt Cala Figuera, escalonada que s'inicia vora el túnel; o bé, deixant el cotxe en el replà del mirador, poc després de la sortida del túnel, recorre la costa Nord per sobre els espadats, seguint fins al far pel camí vell.

Una advertència molt important: la península de Formentor és extremadament seca, no hi ha fonts. Per això, en qualsevol dels recorreguts que s'allunyin dels bars de la platja de Formentor cal dur-se'n provisió d'aigua.

(Segueix en la 2.ª part d'aquest derrotero, Ruta n.º 43)

Depòsit Legal P. M. 1551 - 1970.

Es propietat de l'autor.
Prohibida la reproducció.
© Jesús García Pastor.

Fotografies i text; revelat, ampliació, unió de les fotografies i direcció de la edició: Jesús García Pastor.
Traducció del castellà: Joan Pons i Marqués.
Gràfic de l'itinerari: Melcior Rosselló Simonet.
Imprès per Miquel Ferrer Sureda.
Grabats: Grabograf, S. A. (Madrid).

Preu de venda:

120 pts.